

טשענאטאכאזער צייטונג

צו דער חתונה פון פרייז 20 גראשען לעזערמאן מיט הייזל קליינבערג ווינט א הערליכען מול-טוב און א בליהענדע צוקונפט. נטע בראנדעס.

צו דער חתונה פון פרייז 20 גראשען לעזערמאן מיט פרייז 20 גראשען לעזערמאן א הארציגען מול-טוב און א גליקליכע צוקונפט ווינט די פערון. פון קירשנער און היטעלמאכער צעך.

צו דער חתונה פון פרייז 20 גראשען לעזערמאן מיט פרייז 20 גראשען לעזערמאן א הארציגען מול-טוב און א גליקליכע צוקונפט ווינט די פערון. פון קירשנער און היטעלמאכער צעך.

Poniedziałek 6 kwietnia 1936

מאנטאג ערב פסח תרצ"ו

היינט 12 פרייז 20 גר.

LEKARZ-DENTYSTA M. ROSENBLATT
przeniósł gabinet
w II-gą Aleję 18. telef. 15-60.
przyjmuje od 10-1 i od 4-7 wiecz.

התראה
היות ווי די פאמיליע געלבארג, פושעמיסלאווא 10, איז מיר שולדיג דירה-נעלד פאר 2 און א האלב יאהר און לעצטענס האבען זיי מסכים געווען זיך ארויסצוגייען דעם 1 אפריל 1936 און אזוי ווי זיי האבען דאס נישט אויסגעפיהרט בין איך זיי מתרה, אז איך וועל זיין געצווינגען אויסצופיהרען די עקס-מיסע.

אכטונג הייה האנדווערקער!
איך מאך בעקאנט, אז כ'האב בעקומען די אנענטור אויף ניי - פאשינען "PFAFF" (נייע).
איך פערקויף צו זעהר ביליגע פרייזען.
ז. שויערטשינסקי, אלעע 8.

אויסשליסליכער פערקויף פון **שפאגאט "IRASKO" Łódź**
א גרויסער אויסוואל פון כאדניקעס, דיוואנעס, פלוש לינאלעאוס, גאבעלין, בראקאט, ברעזענט, שע-ניקעס, פעלד-בעטלעך, לעזשאקעס, האמאקעס **יעקב ברויז, אלעע 9** טעלעפאן 12-14.

SZKOŁA TAŃCÓW baletm. Kosteckiego ul. Waszyngtona № 6.
Zapisy na kursy I, II, III, lekcje pojedyncze (indywidualne) codziennie.
ביישוואך ד. 8 קאסט פאר יום-טוב פראקטישע לעקציען פאר אידישע נעגעלשאפט. אנהויב 8 און 1-קלאסיגע מוזיק.
Reparacje radjoodbiorników, ładowanie akumulatorów zakładanie anten
N. TEICHNER, I-sza Aleja 14
tel. 17-91. wejście od ul. Wilsona w podwórzu

צו דער חתונה פון פרייז 20 גראשען לעזערמאן מיט הייזל קליינבערג ווינט א הערליכען מול-טוב און א בליהענדע צוקונפט. נטע בראנדעס.

צו דער חתונה פון אונזער פערואלסטונג-מיטגליד הייזל קליינבערג מיט פרייז 20 גראשען לעזערמאן א הארציגען מול-טוב און א גליקליכע צוקונפט ווינט די פערון. פון קירשנער און היטעלמאכער צעך.

א הארציגען פאהר-געזונד זאגען מיר אונזער לעבען זון און ברודער משה ברויז און פאמיליע צו זייער עולה זיין קיין ארץ-ישראל זאלען זיי אין אונזער אלט-נייער היים האבען א גליקליכע צוקונפט מוטער און יעקב ברויז און פרייז און געשוויסטער

מיטוואך, ד. 2 טאג פסח 8 אפריל 9 אונזער אין פייערלעשער-זאל 2-טער און לעצטער האנצערט פון דער בעריהמטער קינסטלערין און זינגערין פון פאלעסטינער, ה. ב. י. מ. ה.

Nowoczesny radioodbiornik „COLUMBUS”

3-lampowy z 4 prostowniczą
niebywale selektywny 3 zakresy fal
doskonaly odbiór stacyj zamorskich
Ceny przystępne Warunki najdogodniejsze
Stale bezpłatnie demonstrowany
TRIOKONG GARIBALDIEGO 28.
Zakłady Przemysłu Radjowego
Telefon 10 99.
Salon demonstracyjny: N. Teichner Aleja 14, tel. 17-91

DO WYNAJĘCIA od zaraz dwa pokoje odpowiednie na biuro.
Wiad. u gospodarza, Aleja 12.

דער נעכסטער נומער פון אונזער צייטונג ער-שיינט זונטאג ערב-יום-טוב פון די צווייטע טעג.

זמן אכילת חמץ ערב פסח איז פון 9.15; זמן שרפת החמץ - 10.15

אחלים לבנים וברכת טוב לחור הקרים בחולון ולאחתי שושנה לרגלי בואה בכרית האירושין את ב"ד ישראל מסלה ממל-אביב מי יתן ויבנו את ביתם לתפארת על הרי ציון משה ארי' זלקוביץ, תל-אביב

Członkowi Za Ządu naszego Stowarzyszenia p. SAMUELOWI ALTMANOWI z okazji zaślubin Jego córki składamy najserdeczniejsze życzenia.
Zarząd Stow. Przemysłowców i Kupców w Częstochowie.

א הארציגען מול-טוב ווינטען מיר אונזער שובין גבאי הייזל קליינבערג און פרייז 20 גראשען לעזערמאן מיט הייזל קליינבערג ווינט א הערליכען מול-טוב און א בליהענדע צוקונפט. דעם יונגען פאר א גליקליכע צוקונפט.

א הארציגען מול-טוב און פרייז 20 גראשען לעזערמאן מיט פרייז 20 גראשען לעזערמאן א הארציגען מול-טוב און א גליקליכע צוקונפט ווינט די פערון. פון קירשנער און היטעלמאכער צעך.

צו דער חתונה פון פרייז 20 גראשען לעזערמאן מיט פרייז 20 גראשען לעזערמאן א הארציגען מול-טוב און א גליקליכע צוקונפט ווינט די פערון. פון קירשנער און היטעלמאכער צעך.

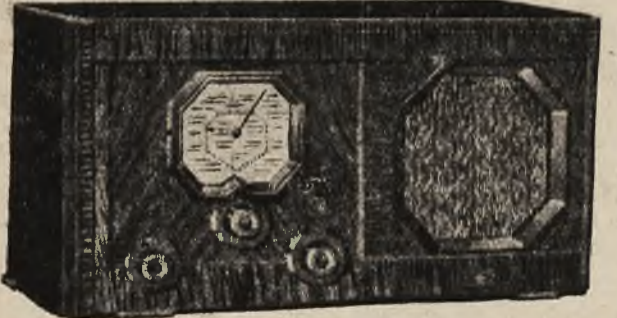
צו דער חתונה פון פרייז 20 גראשען לעזערמאן מיט פרייז 20 גראשען לעזערמאן א הארציגען מול-טוב און א גליקליכע צוקונפט ווינט די פערון. פון קירשנער און היטעלמאכער צעך.

צו דער חתונה פון פרייז 20 גראשען לעזערמאן מיט פרייז 20 גראשען לעזערמאן א הארציגען מול-טוב און א גליקליכע צוקונפט ווינט די פערון. פון קירשנער און היטעלמאכער צעך.

צו דער חתונה פון פרייז 20 גראשען לעזערמאן מיט פרייז 20 גראשען לעזערמאן א הארציגען מול-טוב און א גליקליכע צוקונפט ווינט די פערון. פון קירשנער און היטעלמאכער צעך.

Pracownia robót ręcznie dzianych
Wybór modnych włókien
Pokazy i nauka najmodniejszych ściągów bezpłatnie.
Gąsiorowiczowa
Panny Marji 18. Telefon 24-49.

ETERIT
Doskonaly odbiornik o niskiej cenie i dogodnych warunkach.
Żądajcie bezpłatnych pokazów.
Salony demonstracyjne:
Optyk Medical Aleja 31
World-Radio Aleja 24, tel. 25-75

מעלדונג
די פערואלסטונג פון טאפיצירער, בערשטען און שטריק-מאכער רופט אויף אלע איהרע מיטגלידער זיך צו איבעררעגיסטרירען. די רעגיסטראציע קומט פאר פון דאנערשטאג, דעם 9-טען ד. ה. און וועט דויערען ביזן 1-טען מאי ד. י. עס קאנען זיך רעגיסטרירען אלע, וועלכע געהערען צו די אויבענדער-מאנטע פאכען, וועלכע זענען נאך נישט קיין מיטגלידער פון צעך. די פערואלסטונג.

Serdeczne Życzenia Wesolych Świąt
składamy naszym Szan. Odbiorcom i Konsumentom
i polecamy na święta piwo „Marcowe” i wyborne lemoniady owocowe
Zarząd Spółki Akcyjnej Browaru w Częstochowie
(dawniej K. SZWEDE)

משתתפים אנו בצערו הגדול של חברנו משה שפילר למות עליו
המקום ינחם אותך.
אמו
אברהם אוממן ורעיתו יעקב ברמן ורעיתו.
לחברי היקר משה שפילר אני מביע את צערי העמוק למות עליו
אמו
נתום בתוך אבלי ציון וירושלים.
שלמה פינגנבוים.

אונזערע און זייערע ימים טובים

שווער און ביטער קומט אן דעם יוד, ביו ער ברענגט דעם יום טוב אין זיין שטוב אריין. דאָס גאנצע יאהר איז פאַר איהם אַ אומגעניגט, פול מיט צרות, תנאים, קינות, סליחות, ספירה, דריי וואָכען, גיין טעג, חודש אלול, ראש השנה מיט זיינע תקיעות, עשרת ימי תשובה, יום כפור א. א. וו. אָבער אויך דאָס ביסעל ימים טובים, וועלכע זענען אַרים אין זייער צאָהל, קומט איהם אויך אָן מיט שוויים און ליידען. יעדער, ווי שווער זיי זאלען נישט זיין, זענען זיי לייעב און אנגענועהם, אמילי דער שרעקליכער ערב פסח, וועלכער מאַכט אים און הן אין זיינע גרויסע הוצאות, והן אין זיין סומעל, ליאַרם און געפילדער, איז אויך צו דעליידען, דערמאנענדיג זיך אין דעם גאָלדענען דיגען ליבען פסח, ווען עס וועט פערשען שלום און אהוה אין דעם יודישען הויז.

גיין, אויף די יודישע ימים טובים דאַרף מען זיך נישט שרעקען און בע- קלאַגען. פיעל ערגער זענען די דאגות וועגען „זייערע“ ימים טובים. די וועה- טאַגען, וואס מיר יודען האבען פון „זייערע“ ערב יום טובים, איז נישט אויסצוהערען, נישט אויסצושרייבען, און שווער איבערצוטראַגען. ווער שמועסט נאָר, ווען די יודישע מיט זייערע ימים טובים פאלען אויס צוזאַמען, און דאס זענען די פסחים, דאן איז אָך-און-וועה צום יודישען פאלק.

יעקב ראָזענבערג

מיט'ן וואַנדרער-שטעקען אין האַנדר...

רעפּלעקסען.

אימער געה, געה, געה, געה, אימער שפּאַן, שפּאַן, שפּאַן, פל זמן פח אין פּעהאַן.

דער פּראָנט האט זיך געריקט ווי- טער, די יודען זענען אַהיינעמפּאהרען אין זייערע פּרעסער, מיט שווערער מיה האבען זיי צוריק אויסגעבויט זיי- ערע היילעך, זיך צוריק גענומען צו זייער אלטעליכען לעבען. דער עולם, וואס איז געווען פּערטריבען אין דער פּרעמד, איז זיך אין זייערע היימען צוזאַמענגעקומען און זיך דערצעהלט נסים פון יציאת מצרים, פון ערשטען פסח, וואס זיי האבען פּערבראכט אין דער פּרעמד, און ווי אזוי זיי זענען דערנאָך אויסגעלייזט געוואָרען...

פון דאמאלס אָן זענען צוועק 20 יאהר, יאהרען פון פּריידען און ליידען, יאהרען פון זעט און היגנער, פון נחת און צרות.

ווידער איז יעצט געקומען אַ צייט, ווען מען טרייבט יודען פון זייערע וואוינ-ערטער, וואָס ליגען נעָהנט ביי דער ליניע פון דער ווירט- שאפּטליכער מלחמה, און אָט איז ווי- דער געוואָרען אַקטועל הירשענבערג'ס בילד, נאָכ'ן פּאַנאַם" און מאָריס ראָ- זענעל'ס לייער „מיט'ן וואַנדרער- טאַק". ווידער וואַנדרערן יודען פון שטערטלעך אין דערפּער, מיט פּער- דאגה'סע פּנימ'ער און גענויגענע קעפּ.

דאס איז געווען בשעת דער וועלט- מלחמה, איך בין דאמאלס געווען אין וואראש און געהייסען האָב איך א „ביזשעניעץ" - אַנאַנטלאָפּענער. און טלאַפענע זענען דאמאלס געווען א סך אין וואראש, וועלכע זענען בעשטאנען פון דריי קאַטעגאָריעס: מענשען, וועל- כע זענען דארט פּערבליבען בעת די מלחמה איז אויסגעבראָכען און זיי הא בען שוין נישט געקאָנט צוריק אַהיים, ווייל זייערע ערטער זענען אין די ער- שטע מלחמה טעג פּערנומען געוואָרען. די צווייטע קאַטעגאָריע איז בעשטאנען פון אַזעלכע, וועלכע זענען אָנ- טלאַפען, איידער דער שונא האט פּער- נומען זייערע וואוינ ערטער, און די דריטע, די גרעסטע און צאָהלייכסטע קאַטעגאָריע זענען געווען אַרויסגעטרי- בענען; די לעצטע זענען געווען קרבנות פון רוסישען מיליטער, וועלכעס, ווי נאָר ס'האט אָנגעהויבען ליידען מלחמת אויף די פּאַנאַסען, האט אויסגעלאָזט דעם פּעס צו יודען. יודען זענען און אַלעס שולדיג, יודען זענען שפּיאַנען, יודען זענען פּערבינדען מיט די שונאים פון רוסלאַנד און דעריבער דארף מען די יודען מיט זייערע ווייבער און קי- דער אַרויסטרייבען פון אלע ערטער, וועלכע געפינען זיך נעָהנט צום קריגס- פּאַנאַס.

איזה קאָנט געוויס דאס בילד פון בעקאנטען יודישען מאַלער הירשענבערג „נאָכ'ן פּאַנאַם": געהט אַ מאַסע יודען צוזאַמענגעקומענע, איינער נעבען אַנ- דערען, מיט צושטראַקענע בליקען, פּאָר- אויס א יוד מיט א ספר תורה אין האַנד; נאָך איהם שלעפען זיך יודען מיט פּערשידענע פּעק-דאס איינציגע האָב און גרעס, וואס זיי האבען ארויס- געצאָפּענע פון די פּאַנאַמיטע שטעטלעך.

אַט דאָס דאָזיגע בילד איז געקומען אין זפּראַן יעדען, וואס האט צוגעזעהן, ווי אזוי די אַרויסגעטרייבענע יודען פון די פּאַנאַס-לייניע זענען אריינגעקומען קיין וואראש, און נאָך אין עפעס האט מען זיך דאמאלס עראינערט- אין לייער פון מאָריס ראָזענבערג:

„מיט'ן וואַנדרערשטאַק אין האַנדר, אַהן א איהם און אַהן א לאַנד, אַהן א גואל און אַהן אַ פּריינד, אַהן א מאָרגען און אַהן א היינט, אימער וועה, וועה, וועה,

איבערגעטראַגען דעם שטענסטאַכאָ- ווער סטאַראַסטע.

דער שטענסטאַכאווער סטאַראַסטע ה' באַזילי ראָגאַוסקי איז געווארען איבער- געטראַגען אין דער וואַינעוואַדזשנע נאָך נאַוואָרוועק.

שטאַדט-פרעזידענט מאַצקעוויטש רעזיגנירט פון זיין אַמט.

דער שטאַדט-פרעזידענט מאַצקעוויטש האט אויף א זיצונג פון קאַלעגיום פון דער שטאַדט-פּערוואַלטונג ערקלערט, אָן אין צוזאַמענהאַנג מיט די שוועריגקיי- טען, אויף וועלכע ער טרעפט אָן בעת זיין אַמטירען, איז ער געווען געצווי- גען זיך אַבזאָגעבען אין דעמיסיע. די רעזיגנאַציע האט ער בעלייגט אין די הענד פון וויצע-אינערן-מיניסטער און שוין אין די נאַהנטסטע טעג וועט דאס אינערן-מיניסטעריום אָננעמען אַנ'ענד- גליטיגען פעסלעס וועגען דעם ענין.

די ידיעה וועגען פרעזידענט מאַצקע- וויטש'ס דימיסיע האט געמאַכט א שטאַרקען איינדרוק אין שטאַדט.

דער נייער שטאַדט-פרעזידענט איבערגענומען זיין אַמט.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער ענדערונג אויפ'ן אַמט פון שטאַדט-פרעזידענט, האט די פרעזידענט-אַבטיילונג פון שטאַדט-פרעזידענט אַונו צוגעשיקט פּאַלגענדען קאָמוניקאַט:

„דעם 31 מערץ 1936 י. האט איבער- גענומען די פּונקציעס פון דערווייליגען שטאַדט-פרעזידענט דער ראָט פון וואַ- יעוואָדישען אַמט אין קעלץ ה' קאַראַל מאַטאַל, וועלכער איז געווארען בע- שטימט אויפ'ן דאָזיגען אַמט לויט'ן דעקרעט פון אינערן-מיניסטער פּונ'ם 28 מערץ ד. י.

נייער דירעקטאָר פון דער האַנדעלס-באַנק.

אויפ'ן אָרט פון פּרעזשטאַרבענע דיר, נאַווינסקי איז אלס דירעקטאָר פון דער הינדער אַבטיילונג פון דער וואַרשאַווער האַנדעלס-באַנק בעשטימט געווארען ה' זיגמונט רוסאַנדקאָוסקי, וועלכער איז ביז איצט געווען וויצע-דירעקטאָר פון דער „באַנק אַנגעליסקי" אין וואראש.

דיר. רוסאַנדקאָוסקי איז שוין אָנגע- קומען קיין שטענסטאַכאווער און איבער- גענומען זיין אַמט.

די נייע פּערוואַלטונג פון שאַכיס-טען-קלאָב.

דער צוזאַמענשטעל פון דער נייער פּערוואַלטונג נאָך דער ערשטער קאָנ- סטיטואַרענדער פּערוואַלטונג, שטעלט זיך פאַר פּאַלגענד: פרעזעס - אינוש. א. סלאָמינסקי, וויצע-פרעזעס - ש. נייע- מיראַווסקי, סעקרעטאַרען: רעד. סעמיאַ- טיצקי און ה. פּוקס, קאָסירער - סט. גאַלינסקי, ווירטשאפטער: ז. פּרידריך און ל. ווישליצקי, רעוויזיאַנס-קאָמיטע: מ. אַפּנער, מ. פּישאַף און י. ביענין.

קאָמוניקאַט פון דער פרעזידענט-אַבטיילונג וועגען בעשעפּטיגען אַרבייטסלאָזע.

די פרעזידענט-אַבטיילונג ביי דער שטאַדט-פּערוואַלטונג אין שטענסטאַכאווער טיילט מיט, אָן די שטאַדט פּערוואַלטונג איז צוגעטרעטען אדורכצופיהרען א רייה שאַסעע און קאַנאַליזאַציע-אַון וואַסער-לייטונג אַרבייטען, ביי וועלכע עס ווע- לען געפונען בעשעפּטיגונג די אַרבייטס-לאָזע פון שטאַדט, וואס וועלען אָנגע- פיהרט ווערען דורכ'ן אַרבייטס-פּערמיט-ליונגס-אַמט.

דעם 2-טען ד.ה. איז צוגעטרעטען צו דער אַרבייט 257 אַרבייטסלאָזע, וועלכע וועלען זיין בעשעפּטיגט ביי שאַסעע-אַרבייט. דעם 6 אַפריל וועט די צאָהל אַרבייטסלאָזע, וואס איז בעשעפּטיגט דורכ'ן מאַגיסטראַט, זיך פּערגרעסערן מיט 130 פּערוואַן, וועלכע וועלען נעמי- גען בעשעפּטיגונג ביים איינאַרדנען דעם פּאַרק אויף אַסטאַטי-גראַש, ווי אויך ביים פּונאַנדערבויען די וואַסערלייטונג-און קאַנאַליזאַציע-נעץ.

דאס ווייטערדיגע פּערגרעסערן פון דער צאָהל בעשעפּטיגטע ביי די עפענט-ליכע אַרבייטען וועט פּאַרקומען אין דער העלפט פון לויפּענדען חודש, ווען ס'ווע- לען פּערברייטערט ווערען די וואַסער-לייטונג-און קאַנאַליזאַציע-אַרבייטען.

פון לינגוויסטען-קלאָב.

דאנערשטאג, דעם 9 אַפריל (ערשטער טאָג חוה"מ פסח) 9 א זייגער אווענד אין אייגענעם לאַקאַל, פּילסודסקי 11, וועט פּאַרקומען א רעפּערטאָ פון ה' דיר. ד"ר אַקסער א.ד.ט., אינזער בע- ציהונג צו דער היינטיגער דייטשער קלאָב „נאַס'ן רעפּערטאָ - א גלעזעל טעה.

קיין איינלאָדונגען ווערען נישט אַרויסגעשיקט.

פאַר דער פּסח'דיגער קוגל אויב דו ווילסט, או די יום-טוב'דיגע מאַכלים זאלען זיין געשמאַק און נאַר-האַפט, זאָלסטו נישט פּערגעסען איי-נצוקויפּען די אויסגעצייכענטע מאָרגאַרין כשר לפסח „מנוחה" (פאַרווע) מיט דער שוין-מאַרקע „אַמאַדאַ", וועלכע ווערט אויסגעאַרבייט אונטער דער השגחה פון וואַרשאַווער ראַבינאַט.

די אויסגעצייכענטע מאָרגאַרין „אַמאַ- דאַ" קען מען מיט'ן בעסטען ערפּאָלג בענוצען צום קאַכען, פּערגלען און באַ- קען, אזוי גוט צו פליישטיגע מאַכלים, ווי צו מילכיגע. א קלוגע און שפּאַרזאַ- מע ווירטין וועט פון דער דאָזיגער עצה זיכער געניסען, בענוצענדיג אין דער ווירטשאפט די אויסגעצייכענטע מאָרגאַרין „מנוחה" מיט דער שוין סאַר-קע „אַמאַדאַ" אויף יעדען פּעקלי.

אַכטונג „ושו"ן!"

מיטוואך, דעם 8 טען אַפריל (ב' פסח) וועט פּאַרקומען אין אייגענעם לאַקאַל, פּילסודסקי 19, א פּאַרטאַג א. ד. ט. „נאַן פּערטיידינג" מיט קינאַ-בילדער. אָנפאַנג 15:30 אַווענד.

די פּערוואַלטונג.

כשר לפסח

ווייז אויף ארבע נוסות, מנעהד, ברמל=ווייז

פון ראַטשיל'דיס ווייז-קעלען צו פאַבריקס-פּרייזען

שפירט, שליוואַוויץ 70% ליקערז

קאָנט איהר בעקומען צו מעסיגע פּרייזען אין דער לאַנג-עקוויטערענדער פּירמאַ

„IMPERIAL", Piłsudskiego 7

קאַנאַ: ה. דראַדוויק.

מאַדערנסע ברילען און בינאַקלען

אויסגעהירט שטרענג לויט די פאַרשידענע פון די אַק- ליסטען אַנהויבענדיג פון 3,50 זל. אַן אין א האַרן-ראָהם. אויסטויש פון ברילען, אַרויסגעגעבען דורך דער אַובערויטשאַלינע, אויף בעסערע. אויך ווערען פאַכמעניש געמאַכט אלע רעפּעראַציעס. פּאַטאַגראַפּישע אַפּ- ראַטען פון אלע פּירמעס אויף לאַנג-טערמיניגע ראַטעס ווי אויך דאס אויספיהרען אַלפּרילי אַמאַטאָרען-אויפּהאַמען.

עמפּפּעהלט דער איינציגער יודישער אַפּטיקער

OPTYK MEDICAL Z. Erner Aleja 31.

שטים=בילדונג און סאַלפּערושאַ

איך מאַך בעקאַנט, אַז נ'אַונטעריכט שטים=בילדונג און סאַלפּערושאַ לויט דער נייעסטער מעטאָדע.

איך ערטייל אויך אונטערריכט פאַר חונים.

איינשרייבונגען ווערען אָנגענומען יעדען טאָג פון 11-1 מיטאַג און 3-5 נאַכמ.

אַבערקאַנטאָר פון דער פּינאַקלען-גאַריבאַלי 16. נייער טיגאַנאַג

טרוסקאַלאַס, פּושיטאַקין, קלאָבאָק, קרושעפּין, פּושיטיק, נאַווע-מיאַסטאָ און נאָך און נאָך. עס ציהען פון דאַרט אין די שכנות'דיגע שטעט יודען אויף פּוהרלעך, אויף וועלכע עס ליגען אַ ביסעל צובראַכען מעבעל און רעשטלעך פון סהורות - דאס איז אלעס, וואָס זיי פּערהאַנגען, און מיט'ן דאָזיגען שארית הפליטה אנטלויפּען זיי פון די ערטער, וועלכע זייערע אבות האבען יאהרען אויסגעלעבט און וואס זענען איצט געוואָרען פאַר די דאָזיגע יודען אַ מקום-גהינם.

ווען די יודען וועלען היינט זיצען ביים סדר און ביי די כּוסות מיט וויין דערצעהלען וועגען די ליידען וואָס דאס יודישע פּאַלק האט געהאַט אויסצו- שטעהן פון פּרעה'ן און וועגען די נסים פון יציאת מצרים, וועלען א סך פון זיי זיכער זיך אויך דערמאנען אין די ענינים פון די פּערטריבענע יודען מיט 20 יאהר צוריק און די צרות, וואָס עס שטעהען אויס יעצט אונזערע ברידער אין טרוסקאַלאַס, פּושיטאַקין, נאַווע-מיאַסטאָ און נאָך און נאָך, ביו... פּושיטיק.

צוזאַמען מיט די טענער פון דער הגדה וועט פּאַלען א שווערער קרעכץ אין עס וועט זיך אַרויסרייסען אַ טיפּער זיפּ פון מויל: גרויסער גאַט, צי וועלען מיר נאָך זוכה וויין צו קענען ווייטער דער- צעהלען אַזעלכע נסים, ווי עס זענען די נסים פון יציאת מצרים...

לכבוד פסח!

דאָס לאַנגיעהרע ווייז-געשעפט פון

י. ס. עפשטיין, אלטער מאַרק 24

וואָס עגויטירט פון 1902 י. עמפּפּעהלט לכבוד פסח א גרויסען אויסהאַל פון אלעליי

אַלטע גוטע וויינען, מעד, שפּירט של פסח, ווי אויך גוטע וויינען פון 2 זל. אַ פּיטער אָן.

מאַכט אייערע איינקויפּען אויף יום-טוב נור אין די אַלטע פּירמע פון

י. מ. עפשטיין, אלטער מאַרק 24.

בעמערקונג: מיינ געשעפט האט נישט קיין סוף סיבות מיט דער פּירמע שטאַפּאַק.

ושמחת בחגך!

די איינציגע ווייז-פאַבריק פון

לויביש גאַלד

איז פּערזעהן מיט א גרויסען אויסוואַל פון פּערשידענע וויינען, מעהד, קידוש-וויינען צו ביליגע פּרייזען.

בעמערקונג: איך בעזיך אויך אַלטען פּרימאַ אונגאַר-וויין, רויט-וויין ספּעציעל פאַר מאַגען-און צוקער-ליידער.

הרב נחום אש

די יסודות פון יודישער רעליגיע.

(פון דער אָבאָנאָדלונג אין פּוילישער שפּראַך, אין דער פּערטיידינג פּון דער יודישער שחיטה).

פסח געדאנקען.

ש. פייגענבוים.

פון רעדאקטאָר האט מיך געהייסן שרייבען וועגן חרות, וועגן פרייהייט, פרייהייט, וועגן אַלעס, וואס האט אָדער קען האבען א שייכות צו פסח. נאָר געה שרייב וועגן ענינים, וואס אונטערשרייען דווקא היינט, ווי אַלע זאָגען—א רעוואָלוציע אויפן מאָרס. ס'איז אונז גארנישט היינט—ניסן פינף טויזענד זעקס הונדערט זעקס און ניינ-ציג, לויט וועלט-שעפּאַפּען—אזוי חרות'דיג, אז מיר זאָלען אריינפאַלען אין סענטימאַנטאַלע פרייהייט-געשעענישן. אמת, די קלעפּ, וואס מיר האבען בעקומען (און בעקומען ווייטער) וואָל-טען ביי אַנאַנדער פאַלק בעשטימט פערטויבט דעם עסטעיטישען חוש פאַר דער תּחית-המתים אויפשטעהענדער נאָ-טור, אָבער מיר, אַנאַלט פאַלק מיט רייכע לעבעס-דערפאַהרונגען, האבען שוין פילע שווערער צייטען איבער-לעבט.

נישט איין האָמער, וואס האט גע-ציעלט אין אונז צו פערטויבען דאס בעוואוסטויין אַלס פאַלק, איז אליין צו-שמעטערט געווארען, און קיין שום חוש אין אונז נישט פערטויבט, און די צרות האבען אין אונז דאס שענקייט-געפיהל נישט אַטראָפירט. נושט מיר זענען שולדיג וואס מיר ווענדען נישט אונזער אויפמערקזאַמקייט אויף דער סוּרוֹת'פולער נאַטור ערשיינונג, וואס רופט זיך פרייהייט. דער היינט, די בעסערע ווירקליכקייט, פערשטעלט פאַר אונז דאס אלעס.

ווי קען מען שמועסען וועגען ענינים פון עסטעיטיק, ווען אויפן משקולת וועגט זיך דער גורל פון א פיערטהאַל-בען מיליאָנידען קינדער, ווען דער כּבוֹד, די ערער פון א גאַנץ פאַלק ווערט ברוטאַל געטרעטען, און אין אַנאַליק פון קדושים, פערשטעלט א טרער נישט נור דעם פרייהייט, וואס מ'זעהט איהם נישט אָן און נור אַלעס אַרום ווערט פערטינקעלט.

יא, די צייט טהוט אַלעס אונז אין שאַטען צו שטעלען, וואס ווינציגער אונז צונועהוודיגער מאַכען. אפילו שכנים, מיט וועלכע מיר האבען זיך צונויפגעלעבט שוין הונדערטער יאָר, זעהן אונז גארנישט, בעמערקען נישט אונזער עקזיסטענץ. מיר האבען ביינע פיינאַנד, אין יאהרען פון קנעכטשאַפט, וועגען פרייהייט געטריוומט, כּיר האבען סטען פאַלק אויף דער וועלט, וועלכע האט געגעבען דער מענשהייט די דער-האַבענסטע פרינציפען פון עטיק און מאָראַל, און וועלכעס האט איינציג אליין — די דאזיגע פרינציפען אַנגעווענדעט נאָך מיט עטליכע טוי-זענדער יאָהרען צוריק אויך צו די בעלי-חיים, ווארפט מען איצט פאַר אכזריות לגבי בהמות, פערלעצענדיג אַזוי אַרום זיין מענטש-ווירדע, רעליג-יעזע ווירדע און נאַציאָנאַלע ווירדע.

די געשיכטע פון פּוילישען פאַלק איז דורכגעזאַפט און דורכגעדינגען מיט'ן גייסט פון רעליגיעזער טאַלעראַנץ און פון עהרען די רעכט פון בירגער. די דאָזיגע טראַדיציע איז איינע פון די הערליכסטע דענקמאָלער פון דעם פאַר-צייטישען פּוילען. מיר גלויבען נישט, אַז דאס אויפגעלעבטע פּוילען זאל ברעכען די דאזיגע רוהמפולע טראַ-דיציע; מיר גלויבען נישט, אַז זי וועט פערלעצען די רעליגיעזע פרייהייט פון אַ מיליאָן יודען און די גאראנטירטע זיי בירגער-רעכט.

דאגעגען גלויבען מיר פעסט, אַז דער אויפגעלעבטער און תּחית-המתים-אויפגעשטאַנדענער פּוילישער רעפּובליק וועלען לויכטען די ערהאַבענע ווערטער פון אונטערברעכען פּוילישען נביאי-שען דיכטער און גייסטיגען פיהרער פון פּוילען אַדאַם מיצקעוויטש, וועלכע ער זאגט אין זיין „פּאָליטישען סימ-באָל“:

„פרייהייט אין פּוילען פאַר יעדער אמונה; יעדער בירגער איז גלייך אין זיינע רעכט, און פאַר די אַמטען. דעם פאַלק ישׂראל, אונזער עלטערן ברודער, עהרע, ברידערליכקייט, הילף אויפן וועג צו זיין אייביגע און איצטיגען וואוילשאַנד, גלייכערעכטיגונג אויף אַלע געביטען פון לעבען.“

פרייהייט אין פּוילען פאַר יעדער אמונה; יעדער בירגער איז גלייך אין זיינע רעכט, און פאַר די אַמטען. דעם פאַלק ישׂראל, אונזער עלטערן ברודער, עהרע, ברידערליכקייט, הילף אויפן וועג צו זיין אייביגע און איצטיגען וואוילשאַנד, גלייכערעכטיגונג אויף אַלע געביטען פון לעבען.“

פאנגענשאפט און אונטערדיקונג. ווייזט אויס, אַז די השגחה טהוט דאס, כדי צו דערהאַלטען דאס יודישע פאַלק, אין איינפלאַנג מיט די בעשטימטע און אין יודים, וועלכע די נביאים האבען געפרעדיגט.

דער פרעזענט פון קאָטווישען צענט-רום אין דייטשלאַנד ד"ר ווינהורסט האט אין גאַנג פון דער דיסקוסיע, וועלכע האט זיך ענטוויקעלט אין רייכסטאג אין יאהר 1887 ארום דעם פאַרזעקט וועגען פערווערערן די יודי-שע שחיטה, געזאגט צו. אַנד. פאַל-גענדעס:

„היות עס ווערט גערעדט וועגען רעליגיעזע פאַרשריפטען, וועלכע זענען געהייליגט געוואָרען אין לויף פון הוי-דערטער און טויענדער יאָהרען... קען איך נישט ערלויבען, אַז די מאכט זאל זיך מיטען אין די ענינים און כ'בין נישט גענויגט צו מאכען ענדערונגען אין רעליגיעזע פאַרשריפטען, אָבאָגעניגט פון מאַמענטאַלע שטימונגען און גע-וואוניהייטען פון יעדען דור.“

דער קאָטווישער קאַרינאַל ד"ר פּויליאַבער האָט אין זיין פּרעדיגט, וועלכע ער האט געהאַלטען מיט עט-ליכע חרשים צוריק אין דייטשלאַנד גע-זאגט (צייטשריפט „גרעכעטיקייט“ נומ. 130 פון 27 לויט 1936):

„אויף דער גאַנצער וועלט ווערען יודען פּערפאַלגט, אָבער די פּערפאַל-גונגס מעטאָדען, וועלכע ווערען אָנגע-ווענדעט אין אונזער היימלאַנד, זע-נען פאַר אונז א שאַנד-פּלעק. די גע-שיכטע לערנט אונז, אַז ג-ט האט תּמיד געשטראַפט די פּערפאַלגער פון יודישען פאַלק. קיין שום קאָטאָליק האָט נישט מסכים געווען מיט די יו-דען-רדיפות אין דייטשלאַנד... נישט מיט שנאה און פּערפאַלגונגען וועט מען אויסראַטען די יודען. דאס אַלטע און עלטסטע פאַלק אין דער וועלט האט פילע געליטען, לייזט און וועט שטענ-דיג ליידען, ווייל עס האלט זיך פעסט, אונזערעכטבאַר, ביי זיין גרויסער אמונה. מיר דאַרפען זיך אַראַבנעהמען אַ מוסר השכל פון די יודען. מיר דאַר-פען זיי עהרען און שווערען, ווייל זיי האבען דער וועלט געגעבען דעם שענהסטען און טייערסטען אצור — דעם תּנ"ך. קלעט אויף איינער בוי-דער, אַז דער ראַטען-האַט אַזוי אַ ווילד און גיפטיג געוויקען אין אונזער לעבען. וואָרצעלט-אויס דעם מוראָדינגסטען און אונגעשליכטסטען פאַראורטייל געגענאי-בער דעם אייביג ליידענדען פאַלק.“

דאס יודישע פאַלק האט פילע געלי-טען צוליב'ן צופונד צו זיין אמונה און איז אַרויסגענומען אַלע שבעה מדורי-גיהנום, פונדעסטוועגען האט עס זיך נישט אָנגעזאָגט פון איהר, נור תּמיד געפרעדיגט די אייביגע אמת'ן און די דערהאַבענסטע עטישע יסודות וועגען ליבע צו גאָט, מענטשן-ליבע, ליבע צום פרעמדען און פערברודערונג פון דער מענשהייט, אהבת אמת ושלום, וועגען מיטפיהלען מיט די גערודפ'טע און סאַציאַלע גערעכטיגקייט, וועגען ליבע צו אַלע בעשעפּענישען.

„ואהבת את ד' אלקיך בכל לבבך, בכל נפשך ובכל מאודך (דברים ו' ה'); בכל נפשך — אפילו הוא נוסל את נפשך“ (רש"י, פסחים, כ"ה).

„ואהבת לרעך כמוך: אני ד' (ויקרא). ואהבת לרעך כמוך — זה כלל גדול בתורה“ — לערנט דער געטליכער תּנא ר' עקיבא (ירושלמי, נדרים); מאי דסני עלך, לחברך לא תעביד“ (וואס און דעם דאָזיגען פאַלק, דעם עלט-

אין פערלויף פון דער דיסקוסיע אַרום דעם ענין שחיטה, איז דער רע-ליגיעזער מאַמענט פון דער דאָזיגער פּראָגע בעלויכטען געוואָרען נישט ווי געהעריג. מאַנכע באַנאַטעליזירען די רעליגיעזע זייט פון פּראָבלעם, רעדענ-דיג וועגען, אַ קליינעם ענין און גרוי-סען געוואלד; אַנדערע פינדען צונויף די פּראָגע מיט דער נויטווענדיגקייט צו רעפּארמירען דעם יודישען דת.

די ערשטע בענעהען אַ שווערען פּעהלער, בעהאַדלענדיג לייכטיג די דעם ענין, צו וועלכען די יודישע גע-זעלשאפט שרייבט צו מחמת רעליגיעזע טעמים אַ גרויס געוויכט. די צווייטע ווידער אינגאַרייען לחלוטין די פרינצי-פען פון דער יודישער רעליגיע, אַרויס-רוקענדיג פּאַדערונגען, ראַדיקאַל-סמי-רות'דיגע מיט איהר מהות.

מיר, יודען, גלויבען, אַז די רעליג-יעזע פאַרשריפטען, וועלכע זענען זיך אין דער תּורה, ענטוויקעלטע און פערברייטערטע דורך דער תּורה שבעל-פה — גמרא און אַנדערע אויטאָריטאַ-טיווע מפרשים — אונטערליגען נישט קיין שום שנויים. אונזער איבערציי-גונג אין דער דאָזיגער הינזיכט איז אונטערשיטערבאַר. מיר גלויבען פעסט, אַז דוקא אַ דאַנק דער דויערהאַפטיג-קייט און אונזערעכטבאַרקייט פון אונזערע רעליגיעזע עיקרים, איז דער קיום פון יודישען פאַלק דויערהאַפט און אונטערברענגליך.

אויף דריי יסודות שטעהט די וועלט — לערנען אונזערע חכמים — אויף דער תּורה, אויף דער עבודה און אויף גמילות חסדים (אבות).

פּאַרוואס האט ג-ט געגעבען די תּורה יודען און נישט קיין אַנדערער אומה? — פרעגט רבי מאיר — ווייל יודען זענען אַנעם קשה עורף, אַ האַרט-געקיג פאַלק“ (ביצה כ"ה). פאַר'ן שטרענג-רעליגיעזען יוד איז דאס אַב-היסען די רעליגיעזע פאַרשריפטען אַ לעבענס-פּראָגע; ענטוועדער בלייבען אַ יוד אָדער „יהרג וא'ל יעבור“ (מדרש רבה, שמות).

„דאס יודישע פאַלק און די תּורה בילדען איין אונזערעכטבאַרע גאַנצ-קייט“ — לערנט דער זוהר הקדוש, „ואתם הדבקים בד' אלקיכם, חיים כלכם היום“ — האט משה רבנו גע-זאגט דעם יודישען פאַלק (דברים, ד', ד').

אויך די קריסטליכע וועלט האט אונגעשלינגען מאַר בעוואונדערט די אונ-שטערבליכקייט פון יודישען פאַלק, צו-שרייבענדיג עס דער יודישער אמונה און אונטערשרייבענדיג דערביי די גרויסע בעדייטונג פון דער דויערהאַפ-טיגקייט און אויסגעפאַלענטיקייט פון איהרע יסודות. דער הויכער קאָטוילי-שער גייסטליכער נאַנגט (18-טער יאָהר-הונדערט) האָט אין זיין ווערק געשרי-בען וועגען יודען אַט-וואָס:

„די עקזיסטענץ פון יודען אַלס אַגענטשאַפּטע געזעלשאפט צווישען קריסטען, מאַכענדיג און געצענדיגע-רישע פעלקער רופט-אַרויס אַ פּערוואַני-דערונג ביי אַלע אומות. נאָך די אַמאָ-ליגע פעלקער פון אַלטערטום, ווי: אשור, מצרים, פרס, מדי, רום א. אַנד. איז קיין שפור נישט פערבליבען, ווא-רום זיי זענען פערשוואונדען פון דער וועלט-אַרענע, אָבער דאס יודישע פאַלק לעבט, זיינענדיג שוין 1700 יאָהר צע-זייהט און צעשפרייט אין אַלע עקען וועלט, אויף פערשידענע ווייטע אינז-לען און געפונענדיג זיך תּמיד אין גע-

אין דעם דאָזיגען פאַלק, דעם עלט-אויפמאַסונג פון די יודען פליכט די שחיטה צווישן און אַרויס צו צילבעוואוסט פון הומא-ניטאַרשיקייט; לויט זייערע איבערציי-גונגען שטעלט זי מיט זיך פאַר א רע-ליגיעזען עיקר, פון וועלכען מען טאָר נישט אָבטרעטען.

אין דעם דאָזיגען פאַלק, דעם עלט-אויפמאַסונג פון די יודען פליכט די שחיטה צווישן און אַרויס צו צילבעוואוסט פון הומא-ניטאַרשיקייט; לויט זייערע איבערציי-גונגען שטעלט זי מיט זיך פאַר א רע-ליגיעזען עיקר, פון וועלכען מען טאָר נישט אָבטרעטען.

ארו. לייב אש

אנ' אינטערעסאנט ווערק וועגען אנטיסעמיטיזם

אנטיסעמיטיזם

(גראף היינריך קודענהאו-קאלערגי - דאס וועזען פון אנטיסעמיטיזם; ריכארד קודענהאו-קאלערגי - "יודענהאס פון היינט")

מיט א קורצער צייט צוריק איז אין וועזער פערלאנג, פאנאיראפא ערשי- נען א געמיינזאם ווערק פון פאטער און זון, גראף היינריך קודענהאו-קאלערגי (דער לעצטער בענוצט זיך נישט מיט זיין גראפען-טיטל) וועגען אנטיסעמי- טוים. גראף היינריך קארקאטעריורט דעם מהות און די געשיכטליכע ענט- וויקלונג פון אנטיסעמיטיזם פון די עלטסטע צייטען ביז צום סוף פון 19-טען יאהרהונדערט, זיין זון ריכארד בעהאנדעלט דעם אנטיסעמיטיזם פון נאך דער וועלט-מלחמה.

גראף היינריך איז געוועזען אין ענ- דע פון פערנאנגענעם יאהרהונדערט א בעקאנטער עסטרייכיש-אונגארישער די- פלאמאט און אין דעם קארקאטער האט ער געלעבט אין אסטען, רייך-יוזא- נערא, קאנסטאנטינאפאל, בוענאס-איי- רעס און צולעצעט אין טאקא, וואו ער האט חתונה געהאט מיט א יאפאנעזיש- איני פערשידענע דיפלאמאטישע מיסיעס איז איהם אויסגעקומען אונטערצונעמען ווייטע און דויערנדיגע רייזעס קיין יוד- אמעריקע, פאדער-אזיען, נאך-אפרי- קע, רוסלאנד, קאוקאז, אינדיען, כינע און אנדערע לענדער, און דאס האט איהם געגעבען די מעגליכקייט אויסצו- ארבייטען זיך א ברייטערע בליק אויפ'ן לעבען און גרינדליך צו בעקע- נען זיך מיט דער וועלט-מלחמה. דער צו- האט זעהערשט 16 אייראפעאישע און אַזיאטישע שפראכען, צווישען זיי אויך העברעאיש, און געוועזען א גוטער קע- נער פון פילאזאפיע און טעאָלאָגיע. זיין גייסטיג לעבען - ווי עס שרייבט וועגען פאטער זיין זון ריכארד - איז געוועזען אויסגעפילט דורך פאליטיק און פילאזאפיע, שטארקער דורך פילאזאפיע. אין ווערק, דאס וועזען פון אַנטי- סעמיטיזם שרייבט גראף היינריך ווע- גען זיך: "כ'בין מודה, דאס איך בין געוועזען א סעקרעטישער אַנטיסעמיט און אין די יונגע צען יאהרען אפילו א פראקטישער אַנטיסעמיט; דערצו האבען מיך אין א געוויסער מאָס געברענגט יודישע וואונדער. אָבער ווען איך האָב מיך גענומען צו שטודירען און צו בעשטימט דאס יודענטום, בע- הערט דורך דעם איינדרוק, אז דאס ווערק וועט אויספאלען אַנטיסעמיטיש, בין איך געקומען צו גאנץ אנדערע, ריכטיגע אויספיהרען."

זיין זון ריכארד, דער שפער פון דער פאנאיראפא-בעוועגונג, איז באַזי- געבוירען און ערוואַקט געווארען אין א מעהר גינסטיגער אטמאספער גלבי יודען און זיין צוטרעם צו דער יודען- פראַגע איז געוועזען א פריער-אונ- געצוינגענער. איהם איז פיעל לייכטער געוועזען צו קומען צום אויספיהר, צו וועלכען עס איז נאָך פריהער, נאָך מעהרערע אַנשטרענגונגען, געקומען זיין פאטער, דאס, דער אַנטיסעמיטיזם מוז פאָלען, ווייל זיענען וועט דער אמת. אין פיעל פאלען ענטוויקעלט ער בלויז די געדאַנקען פון זיין פאטער, ווי צ.ב. וועגען די סאָציאַל-עטישע יסודות פון דער יודישער אמונה, וועגען דער ווי- סיגקייט פון ציוניזם.

די אורזאַכען דערפון זענען פערשי- דען. דער, וואס איז בעקאַנט מיט די פערפאָלגונגען, וועלכע עס האבען גע- ליטען די יודען אין צאָרישען רוסלאַנד, ווייס, אז די רוסישע יודען זענען גע- וועזען פערביטערטע פינד פון צאָריזם און דאס זייערע אינטעלעקטועלע פיה- רער האבען געהערט צו די ראַדיקאַלע אָפּאָזיציאָנעלע ריכטונגען.

געגעבען דעם אַנטיסעמיטיזם אָרגומענ- טען פון גרויסער שלאַנקראַפט. ווייל סיי צווישען די פיהרער פון רוסישען פאָלשעוויזם, אזוי אויך צווי- שפן די פאַרקעמפער פון קאָמוניזם אין אייראָפּא איז די צאהל יודען געוועזען פערהעלעטניסמעסיג גרויס. דאס בעציהט זיך ספעציעל צו די פיהרער פון די ראַטען-רעווינונגען אין אונגאַרן און אין בייערן.

די אורזאַכען דערפון זענען פערשי- דען. דער, וואס איז בעקאַנט מיט די פערפאָלגונגען, וועלכע עס האבען גע- ליטען די יודען אין צאָרישען רוסלאַנד, ווייס, אז די רוסישע יודען זענען גע- וועזען פערביטערטע פינד פון צאָריזם און דאס זייערע אינטעלעקטועלע פיה- רער האבען געהערט צו די ראַדיקאַלע אָפּאָזיציאָנעלע ריכטונגען.

די אורזאַכען דערפון זענען פערשי- דען. דער, וואס איז בעקאַנט מיט די פערפאָלגונגען, וועלכע עס האבען גע- ליטען די יודען אין צאָרישען רוסלאַנד, ווייס, אז די רוסישע יודען זענען גע- וועזען פערביטערטע פינד פון צאָריזם און דאס זייערע אינטעלעקטועלע פיה- רער האבען געהערט צו די ראַדיקאַלע אָפּאָזיציאָנעלע ריכטונגען.

די אורזאַכען דערפון זענען פערשי- דען. דער, וואס איז בעקאַנט מיט די פערפאָלגונגען, וועלכע עס האבען גע- ליטען די יודען אין צאָרישען רוסלאַנד, ווייס, אז די רוסישע יודען זענען גע- וועזען פערביטערטע פינד פון צאָריזם און דאס זייערע אינטעלעקטועלע פיה- רער האבען געהערט צו די ראַדיקאַלע אָפּאָזיציאָנעלע ריכטונגען.

די אורזאַכען דערפון זענען פערשי- דען. דער, וואס איז בעקאַנט מיט די פערפאָלגונגען, וועלכע עס האבען גע- ליטען די יודען אין צאָרישען רוסלאַנד, ווייס, אז די רוסישע יודען זענען גע- וועזען פערביטערטע פינד פון צאָריזם און דאס זייערע אינטעלעקטועלע פיה- רער האבען געהערט צו די ראַדיקאַלע אָפּאָזיציאָנעלע ריכטונגען.

די אורזאַכען דערפון זענען פערשי- דען. דער, וואס איז בעקאַנט מיט די פערפאָלגונגען, וועלכע עס האבען גע- ליטען די יודען אין צאָרישען רוסלאַנד, ווייס, אז די רוסישע יודען זענען גע- וועזען פערביטערטע פינד פון צאָריזם און דאס זייערע אינטעלעקטועלע פיה- רער האבען געהערט צו די ראַדיקאַלע אָפּאָזיציאָנעלע ריכטונגען.

די אורזאַכען דערפון זענען פערשי- דען. דער, וואס איז בעקאַנט מיט די פערפאָלגונגען, וועלכע עס האבען גע- ליטען די יודען אין צאָרישען רוסלאַנד, ווייס, אז די רוסישע יודען זענען גע- וועזען פערביטערטע פינד פון צאָריזם און דאס זייערע אינטעלעקטועלע פיה- רער האבען געהערט צו די ראַדיקאַלע אָפּאָזיציאָנעלע ריכטונגען.

די אורזאַכען דערפון זענען פערשי- דען. דער, וואס איז בעקאַנט מיט די פערפאָלגונגען, וועלכע עס האבען גע- ליטען די יודען אין צאָרישען רוסלאַנד, ווייס, אז די רוסישע יודען זענען גע- וועזען פערביטערטע פינד פון צאָריזם און דאס זייערע אינטעלעקטועלע פיה- רער האבען געהערט צו די ראַדיקאַלע אָפּאָזיציאָנעלע ריכטונגען.

די אורזאַכען דערפון זענען פערשי- דען. דער, וואס איז בעקאַנט מיט די פערפאָלגונגען, וועלכע עס האבען גע- ליטען די יודען אין צאָרישען רוסלאַנד, ווייס, אז די רוסישע יודען זענען גע- וועזען פערביטערטע פינד פון צאָריזם און דאס זייערע אינטעלעקטועלע פיה- רער האבען געהערט צו די ראַדיקאַלע אָפּאָזיציאָנעלע ריכטונגען.

די אורזאַכען דערפון זענען פערשי- דען. דער, וואס איז בעקאַנט מיט די פערפאָלגונגען, וועלכע עס האבען גע- ליטען די יודען אין צאָרישען רוסלאַנד, ווייס, אז די רוסישע יודען זענען גע- וועזען פערביטערטע פינד פון צאָריזם און דאס זייערע אינטעלעקטועלע פיה- רער האבען געהערט צו די ראַדיקאַלע אָפּאָזיציאָנעלע ריכטונגען.

די אורזאַכען דערפון זענען פערשי- דען. דער, וואס איז בעקאַנט מיט די פערפאָלגונגען, וועלכע עס האבען גע- ליטען די יודען אין צאָרישען רוסלאַנד, ווייס, אז די רוסישע יודען זענען גע- וועזען פערביטערטע פינד פון צאָריזם און דאס זייערע אינטעלעקטועלע פיה- רער האבען געהערט צו די ראַדיקאַלע אָפּאָזיציאָנעלע ריכטונגען.

די אורזאַכען דערפון זענען פערשי- דען. דער, וואס איז בעקאַנט מיט די פערפאָלגונגען, וועלכע עס האבען גע- ליטען די יודען אין צאָרישען רוסלאַנד, ווייס, אז די רוסישע יודען זענען גע- וועזען פערביטערטע פינד פון צאָריזם און דאס זייערע אינטעלעקטועלע פיה- רער האבען געהערט צו די ראַדיקאַלע אָפּאָזיציאָנעלע ריכטונגען.

די אורזאַכען דערפון זענען פערשי- דען. דער, וואס איז בעקאַנט מיט די פערפאָלגונגען, וועלכע עס האבען גע- ליטען די יודען אין צאָרישען רוסלאַנד, ווייס, אז די רוסישע יודען זענען גע- וועזען פערביטערטע פינד פון צאָריזם און דאס זייערע אינטעלעקטועלע פיה- רער האבען געהערט צו די ראַדיקאַלע אָפּאָזיציאָנעלע ריכטונגען.

די אורזאַכען דערפון זענען פערשי- דען. דער, וואס איז בעקאַנט מיט די פערפאָלגונגען, וועלכע עס האבען גע- ליטען די יודען אין צאָרישען רוסלאַנד, ווייס, אז די רוסישע יודען זענען גע- וועזען פערביטערטע פינד פון צאָריזם און דאס זייערע אינטעלעקטועלע פיה- רער האבען געהערט צו די ראַדיקאַלע אָפּאָזיציאָנעלע ריכטונגען.

די אורזאַכען דערפון זענען פערשי- דען. דער, וואס איז בעקאַנט מיט די פערפאָלגונגען, וועלכע עס האבען גע- ליטען די יודען אין צאָרישען רוסלאַנד, ווייס, אז די רוסישע יודען זענען גע- וועזען פערביטערטע פינד פון צאָריזם און דאס זייערע אינטעלעקטועלע פיה- רער האבען געהערט צו די ראַדיקאַלע אָפּאָזיציאָנעלע ריכטונגען.

די אורזאַכען דערפון זענען פערשי- דען. דער, וואס איז בעקאַנט מיט די פערפאָלגונגען, וועלכע עס האבען גע- ליטען די יודען אין צאָרישען רוסלאַנד, ווייס, אז די רוסישע יודען זענען גע- וועזען פערביטערטע פינד פון צאָריזם און דאס זייערע אינטעלעקטועלע פיה- רער האבען געהערט צו די ראַדיקאַלע אָפּאָזיציאָנעלע ריכטונגען.

י. דאָווינער.

צוליבע א „קריי מיט א „בתיב”.

צוליבע א „קריי מיט א „בתיב”.

צוליבע א „קריי מיט א „בתיב”.

צוליבע א „קריי מיט א „בתיב”.

געווען איז עס אין יענע טעג, ווען די שוואַלבען פון דער השכלה בעווע- גונג האבען זיך בעוויזען איבער'ן שטעטעל און די יוגענד האט אָנגע- הויבען שטעלען קשיות, אויף וועלכע זי זעלבסט האָט גענוט זוכטן דעם פאַסענדען ענטפער אין לעוונג.

אויף ווי ווייט די שטערטליכע יוגענד איז צו יענער צייט געווארען פריי, קען מען דרינגען פון אַנאָמיס- דרוק פון אַרטיגען מרא דאתרא אין זיינס א חיבור, דאָרט רעדט ער מיט גרויס פערביטערונג וועגען פאַרגרעס און דת-הפקות פון דער יוגענד, וועל- כע ערלויבט זיך אפילו... נישט צו עסקן קוגעל אין שבת (שאַינס אוכלים קוגעל בשבת).

אין שטעטליע האט דאמאלס גע- לעבט דער השכלה-ליטפראַס האַלפע- רין, דער אויטאָר פון „שינדלעלע" און עהנליכע, וועלכער רעכענט זיך אָב מיט די יענגער פון דער השכלה-בע- וועגונג. האַלפערין איז געווען דער גייסטיגער פאַטער פון דער שטערטלי- גער יוגענד.

דער השכלה-גערצאָק האט מיטגע- ריסען קינדער פון פערמענליכע על- טערן ווי אויך פון בעלי-בתישע און גאָר אַימע שייכטען. און דווקא אויף די לעצטע האט זיך קאָנצענטרירט דער צאָרן אין געגען זיי איז געפיהרט געווארען אַנאָהן-החממות-ריגער קאַמף מצד דעם עלטערען זון, ווייל מיט די רייכערע האט מען מורא געהאט צו שטעפען...

צווישען די אַקטיווערע השכלה-אַנ- הענגער האט זיך געפיענען א געוויסער א.י.ש. א יונגעראָן מיט פאַנטאַסטישע פלענער וועגען גרויסע אויפגעהוּען אוי- פ'ן געביעט פון בילדונג און קאַמף מיט'ן פאַנאַטיזם. דער דאָווינער יונגער- מאן איז געווען רייך אין פאַנטאַזיעס

פליעטס קומען אין בית המדרש דער ערשטער און אַוועקענהן דער לעצטער. געלערנט האט ער פון 5 פריה ביז חצות מיט א הפסקה פון פינף מינוט, בכדי אויפצופוסען דאס ביסעל מיטאג, וואס זיין מוטער ביילע האט איהם יע- דען סאג געברענגט אין בית המדרש אַרײַן. משה-חיים איז געווען אַלעווי און א גרויסער בקי... אלס אַזאַלכער האט ער געשעמט אין דער גאַנצער סביבה... משה חיים האט נישט בלויז עוסק געווען אין תלמוד, ער האט אויך פון צייט צו צייט געוואַרפּען א בליק אויפ'ן תנ"ך, נישט אַכטענדי דערויף, וואס דאס איז געווען „טריפה-חיוו"...

האבען טאַקע לייטען געמורמעלט, אז אויך משה-חיים איז געכאַפט אין דער השכלה-נעץ. נאָר וועגען דעם האט מען בלויז געמורמעלט, זאגען איהם דאס האט קיינער נישט געוואַנט: ס'איז דאָך עפעס דער „עוקר-הרים" משה- חיים...

ויהי היום, משה-חיים נעמט אַרויס פון ספר איוב און וויל אין איהם מעיין זיין, ווי ערשטינס איז ער אַבער גע- ווארען, ווען באַזי אויפ'ן ערשטען זיי- טעל בעמערקט ער אויסגעקראַצט א „שם" גאַט'ס נאַמען. ס'פערשטעהט זיך, אז ער איז פשוט פערגלייווערט געווא- רען: אזא זאך: שטנדען דעם שם הוי גאָר-מעהר צוימיש געווארען איז ער, ווען ער האט דערזעהען דאס זעלבע אין א צווייטען עקזעמפלאַר פון ספר איוב. מיט א שעה צוויי שפעטער איז שוין ס'גאַנצע שטעטעל געגאַנגען כאָ- דראס: א קליינגייט, אזא נבלה? ס'שטערטליע האט פערגעסען אלע דא- גות, ווער רעדט נאָך וועגען אַזאַלכע קליינגייטען, ווי פרנסה, האט מען דאָן איבערהויפט נישט געטראַכט. די שבעה טוה ער האבען נישט גע-

דענקט, אז ס'געהט צו פסח און מ'דאַרף די יודישע בעפעלקערונג בעזאָרגען מיט מצות, אלעס איז געווען אַרייגע- טהון אין דעם דאָזיגען חלול-השם. דער מרא דאתרא האט גוזר תענית געווען און מ'האט געזאגט סליחות...

פערשטעהט זיך, אז די הויפט-זאך איז געווען אויסגענומען דעם שולדי- גען, דעם גרויסען פערברעכער. און „קלאָר" ווי דער טאַג-אז געמאַכט האט עס דער אַפיקורס-דער בלעכער-יונג א.י.ש. מיט די דאַרשטענע קענען...

מען האט זיך אַנעם געטהון צו איהם און מכבד געווען מיט קלעב און לָסוף איהם געצוואונגען צו געהן און שול און אין די זאַקען בעסטען קהל און פאַר אַלעס דעם בורא עולם מהילה פאַר דער מפלומרשט דורך איהם אַב- געטוענער מעשה-נבלה.

קהל האט אויך בעשלאָסען איהם דעם דאָזיגען כּוּפּר צו לייגען אין חרם אויף א יאהר צייט און נישט צו גע- בען קיין עליה אין משך פון ווייטערע 3 יאהר...

א צייט לאַנג האט קהל באמת גע- גלויבט, אז דאס האט אַבער געווען א.י.ש. ווייל ווער דען האט עס געקענט טהון" ביה... איינמאַל איז דער מרא דאתרא צוגעגאַנגען צו זיין ספרים-שאַנק און נישט ווילענדיג ארויפגענומען דעם פּסוק איוב ודעם רב'ס תנ"ך איז געווען פון דער זעלבער אויפלאַגע, וואס דער תנ"ך, וועלכער איז געקויפט געווארען פאַר'ן בית המדרש, און ער האט צו זיין גרויסער ערשטיוונג בעמערקט, אז אויך ביי איהם איז אויסגעקראַצט דער „שם" אויפ'ן זעלבן אַרט, וואס אין בית-המדרש.

ער האט באַזי גערופען אַנאָמיסמה גדולה, וועלכע זאָל ענטפערען אויף דער האַרבער קשיה: ווער האט עס

פונדעסטוועגען האט קיינער נישט בעדייערט, וואס א.י.ש. האט אומ- שולדיג געכאַפט קלעב און אויסגעשטא- גען ביזנאָט, ווייל ווי זאגט דאס פאַלקס- ווערטל: „דער בעל-דבר איז ווערט דעם שטעקען, אויב נישט פאַר דעם חטא איז פאַר אַנאָנדערען"...

יהואש.

די אבשאפונג פון שחיטה*

א קלוג פערד, וואס האט זיך אומגעקערט פון שטאָרס. געבראכט די נאכריכט האָט אַז די רעגירונג האט בעפוליען אינגאנצען אַבשאפטן שחיטה... (די מעשה האט פאסירט אין פוילען, צי ערגיץ אין דער ליטע).

און באַלד האט זיך פערזאמעלט אַ המון פון קיה און שאָף און ציגען, פון ענטלעך, אינדיקעס און העהנער, און יעדער אויף זיין ניגון געבעטן האט: רב סומע קרוין, דערציילט אונז פון דאס ניי "די גוטע בשרה..."

און ווען דאס פערד האט אַ מאַך דריי די נאכריכט ווידערהאַלט, און יעדעס מאַך אַלץ שענער די זאך מיט אַלע קליפערלעך געמאַלט געשטראהלט האט יעדענס צורה פון שמחה אַהן אַ שיעור.

און אויסגעבראַכען האט אַ פילדעריי מען זאָל זיך משמח זיין צוזאמען און פייערען דעם נס...

דער אַהן האָט שגעל פערפאסט א שיר מיט גראַמען צו זינגען ווי די "מאַרסעלע" וואס האט געקלינגען אומגעפער:

(* פּונ'ם בוך "פּאַפּעלען", אַרויסגע- געבן אין 1912 אין ניו-יאָרק.

פון דאָזיגען אַבמאך קומט געמליך צו- שטאַנד - נישט ווי ביי אַלע אינטער- נאַציאָנאַלע אַבמאַכען - דורכ'ן מ'ס- כה-פּרעזידענט (אַרט. 12 פון דער פּאַנסט'טישע) נאַך דורכ'ן ס'יי.ס. דעם אַבמאך שליסט די פּוילישע מל- כה נישט מיט איהרע אייגענע גייסטלי- כע (וועלכע מוזען מעהרסטענטייל זיין פּוילישע בירגער - אַרט. 10, 11 און 19 פון קאָנקאַרדאַט - און קיין שום מלוכה שליסט נישט קיין אַבמאַכען מיט איהרע אייגענע בירגער). נאַך מיט דער פּויבליסטיכער מאַכט. אַזאַ אַבמאַך אין דער פּאַרם פון אַ קאָנקאַרדאַט אין ווירקליך אונטערב- שריבען געוואָרען אין רוים אין יאָהר 1925. לויט'ן דאָזיגען אַבמאַך רעזידירט אין דער פּוילישער מלוכה אַ פּויבסט- ליכער נוצניוס און ביים וואַסיקאן א פּוילישער אמבאַסאַדאָר (אַרט. 3 פון קאָנקאַרדאַט). אויסערדעם ענטהאַלט דער וועלכע געהען אַרויס מחזיך די ראהמען פון דער קאָנסטיטוציע און געהערען במילא נישט צו דער געהאַנדעלטער טעמע.

דאס זענען בקיצור די ספּעייע- לע רעכט פון דער קאָנסטיטוציע רע- ליגיע. זעלבסטפּערשטענדליך, אַז די קאָנסטיטוציע רעליגיע בעזיצט אויסער- דעם אַלע רעכט, וועלכע דינען אַלע אַנדערע אין פּוילען עקזיסטירענדע רע- ליגיעס. אַבער וועגן די דאָזיגע רעכט אין נעכטסטער אַרטיקלעך.

(המשך קומט).

זמן חרותנו.

היום הזה נהיית לעם (זברים כ"ו ט'). פרעמדען, בערעאכטען אַלט גאַסט, וועלכער ווערט לעסטיג, אויב ער האַלט זיך צו לאַנג אויף. אין ערגיץ וועסטו דיך נישט פיהלען אזוי גוט און בע- קועם, ווי ביי דיין אייגענעם סדר- טיש, קיין פריהלינג וועט פאַר דיר נישט זיין אזוי שעהן, ווי דיין אייגע- נער פריהלינג אין דיין אייגענעם לאַנד.

גראָד פון דעם טייך נילוס, וואס פּרעה האט אויסגעקליבען אַריינצוואַר- פען די יודישע קינדער, כדי צו פּער- ניכטען דאַס יודישע פּאַלק, איז אַרויס- געקומען משה רבנו, דער בערפרייער פון די יודען. אויך דער אַנטיסעמיטיזם, וועלכער האט אויסגעבראַכען אין די גלות-לענדער האט דערפיהרט צום אויפבויען פון יודישען לאַנד.

דער סדר-טיש איז געדעקט, די גאַנ- צע פאַמיליע איז פּערזאמעלט, אַלע פּנימ'ער זענען פּרעהליך, דאס האַרץ לוסטיג און די געדאַנקען יום-טוב'דיג, פאַרט אַבער שטעלט זיך די קשיא: מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות? מיט וואס איז פּערבעסערט אונזער יעצטיגער גלות-לעבען, פון דער צייט פון פּרעה'ן, וואס מיר פראווען אַזאַ פּרעהליכען סדר? ליידען מיר דען נישט די גאַנצע צייט פון לאַנגען וואַנדער- לעבען ביז צום היינטיגען טאָג נאָר צרות און ענויים! געמונט זיך דען אפילו איין מדינה אויף דער גאַנצער וועלט, וואו עס זאָל אונז ערלויבט זיין זיך פריי און גייסטיג צו ענטוויקלען! זענען מיר דען נישט איבעראַל עבדים.

אַט אויף דער קשיא געפונען מיר אַ תירוץ אין דער תורה: "היום הזה נהיית לעם", היינט ביזטו געוואָרען אַ פּאַלק! עס מעג זיך ארום דיר אַלעס ענדערן צום שלעכטען, ווען אפילו שוואַרצע וואָלקענס וועלען ארום דיר שוועבען, בייעו ווינטען בלאָזען - א פּאַלק מוזטו בלייבען, ווייל אַ פּאַלק ביזטו געוואָרען מיט'ן מאַמענט, ווען די ביזט אַרויסגעגאַנגען פון מצרים און דו וועסט שוין קיינמאַל נישט אויפהערען צו זיין אַ פּאַלק. זכור את חורש האביב! געדענק אין דיין פּריה- לינג, ווען עס וועלען אַרום דיר אויפ- שטעהן פרעמדע פריהלינגען, לאָז דיך נישט פון זיי אַבאַרען. ועץ דיך נישט צום פרעמדען סדר כּיש ווילל איבעראַל וועט מען אויף דיר קוקען ווי אויף אַ צדורך.

די פּינטערניש פון דרויסען מוז אַריינברענגען אונז אַ גרויס ליכטיג- קייט אין אונזערע הערצער. דער לאַנג- דויערער "מרור", מוז אונז אַ גייסטי- גען "חרושת" פאַרברייטען, דער שטרענגער ווינטער - אַ שעהנעם פּריה- לינג, דער טויערנדי-יעהריגער וואַונש פון גאַנצען יודישען פּאַלק פּסה צום סדר - לשנה הבאה בירושלים, מוז אונז וועט מקים ווערען!

CZEKOLADY CUKRY

Franboli

Do nabycia w lepszych sklepach kolonialnych i owocarniach.

עומדים עלינו לכותנו, ווילל אַלע אַהן אויסנאַהם, סיי אונזערע אָפּענע שונאים, און סיי אונזערע פלומרשטע גוטע פריינד, האבען איין אויפגאַבע-אונז צו פּעריניכטען, עס וועט זיי אַבער נאָר- נישט העלפען, ווילל אויב מיר האבען שוין זענען צרות אדורכגעבעט, ווע- לען מיר די דאָזיגע גזירה אויך אַדורכ- לעבען.

צא ולמד
אַדרבה, זאָל עמיצער געבען צו פּערשטעהען, וואס פון דעם אַלעס וועט ווערען, ווי לאַנג קענען נאָך געדויע- רען אַזעלכע צרות.

במתי מעט
אַז מען איז שוין א מינדערהייט, טאָ צי מוז מען אונז אזוי פייניגען? אָט זענען, למשל, נאָך דאָ מינדערהיי- טען אין פּוילען, פּונדעסטוועגען טאָ- רעט מען זיך מיט זיי צו לעבען בשלום און מען בעמיהט זיך נאכצוקומען זיי- ערע נאַציאָנאַלע פּאַדערונגען.

ונצער
אפילו דאס איינציגע געוועהר, וואס מיר פּערמאַגען-שרייען, דערלויבט מען אונז אויך נישט, זיי האבען א טענה, אַז מיר מאַכען צופייעל ליאַרם און אז אין אויסלאַנד, קענען נאָך חס וחלילה דעהערען אונזער געשריי, דעריבער, יודעלעך, שרייט נישט, מאַכט נישט קיין געוואַלטען, ווילל לויט די מיינונג פון דער פריסטאַרואו און איהרע חברים, דאַרף מען אויסהויכען די נשמה בנשקיה, שאָ, שטיג, אַז קיין קרעכץ זאָל נישט דעהערט ווערען.

שפּוך חמתך - בעשטראַף, גאַטעניו, די יעניגע, וועלכע פייניגען אונז פאַר נישט און פאַר ווידער-נישט זאָלען זיי האבען מיט זיך צוטהון, וועלען זיי אין אונז פּערגעסען.

חד גדיא
אָט דאס צייגעלע, וואס איז געגליכען צו די פּנסת-ישׂראַל, וועגען וועלכען מען האט אָנגעמאַכט דעם גאַנצען טאָ- ראַר, אַרויסגעפיהרט פון געדולד די צער-בעלי חיים/ניצע, די מאַדאַם פּריס- טאַראַווע, און מען האט אַנגערייצט די שונא-די קאָץ, פלבא-דעם הינט, חוטרא-דעם שטעקען, נורא-דאס פייער, מיא-דאס וואַסער, תּורא-דעם אַקס, און מען סטראַצעט א וועלען מיט'ן יודישען שוַחט, וועלכען מען וויל אַי- פּערגעבען צום מלאַך המות, וואס זאָל שחט'ן דעם שוַחט. צום סוף וועט אַבער קומען הקדוש ברוך הוא און וועט טהון דאס וואס ער דאַרף-וועט שחט'ען דעם מלאַך המות... און דאמאַלס וועלען מיר יודען זינגען דעם שיר השירים

דאס לייעד פון ליפע, וועלכעס רעדט און בעזינגט די לייעבע פון מען- שפּן צו מענשען, דאמאַלס וועט אויפ- הערען די שנאה, דער האַס, קנאה- שנאה, מלחמות און פאַגראַמען, די גאַנצע וועלט וועט זיין א גי-עדן פאַר איהרע איינוואוינער. ולא נישט ווי אל גוי חרב-נאָר שלום ושלום וועט הער- שען אויף דער וועלט, אזוי ווי עס בעגעהרט און ווינטשט אייך אלעמען אייער

FABRYKA WYROBÓW LNIANYCH

„LEWLEN”

Tkalia—Bielarnia—Apretura

Częstochowa, ul. Przechodnia 11/15.

Telefony: 15-00 i 24-81.

Piótna lniane, ręcznikowe, obrusowe, prześcieradłowe szare, bielone i kremowe.	Piótna sztywne krawieckie: lniane i jutowe.	Ta ś m y lniane, konopne i jutowe.
---	---	--

Tkaniny lniane dla celów przemysłowych.

Towarzystwo Częstochowskiej Fabryki Odlewów i Emaljerni

„Metalurgja”

Sp. z o. o.

Częstochowa

Telefony: 22-46 i 20-61.

Odlewnia żeliwa, wyroby lano-kute, emaljernia,
 niklownia i warsztaty mechaniczne.

Fabryka produkuje: Naczynia surowe i emaljowane, Przedmioty
 sanitarne i kanalizacyjne, Rury i kształtki kanalizacyjne. Żelazka
 do prasowania, Kuchenki i piecyki, Blachy, ruszta i drzwiczki,
 Odlewy maszynowe, żeliwne i lano-kute.

TOWARZYSTWO CZĘSTOCHOWSKIEJ FABRYKI WYROBÓW DRZEWNYCH

„STRUG”

sp. z ogr.
 odp.

w Częstochowie, Olsztyńska 1. Telef.: 24-06 i 24-61.

poleca jako specjalność: posadzkę dębową w gwarantowanej jakości
 oraz wszelkie masowe wyroby drzewno - tokarskie i stolarskie.

Częstochowska Fabryka Papierów Kolorowych

Wytwórnia zeszytów szkolnych i wyrobów papierowych
 Hurtownia papieru i materiałów piśmiennych

p. f. „Express” wł. Ch. Hirsberg

Częstochowa, Katedralna 3-5.

Telefony: 11-22 i 25-10.

Fabryka Noży i Nożyczek
Natan Działoszyński
 Częstochowa, Al. Kościuszki 12.
 Telefon 24-54

Fabryka Wyrobów Pończosznich

„PRIMASOSNOWICZANKA”

SP. Z OGR. ODP.

CZĘSTOCHOWA

poleca swe znane wyroby.

Sprzedaż detaliczna przy ul. Nowy Rynek № 5.

„HENRYKÓW”

Sp. z ogr. odp.

Fabryka Płynnego
 Kwasu Węglanego

CZĘSTOCHOWA
 TELEFON Nr. 18-81

WIENER, NIEMIROWSKI i BAUM

Częstochowa. Aleja 32. — Tel. 13-09.

Skład odlewów żelaznych,
 surowych i emaljowanych.

jakoto: płyty i ruszta kuchenne, szyby, fajerki, buksy,
 piecyki, kuchenki, drzwiczki kuchenne i hermetyczne.
 kociołki do wody, rury i części zlewowe, wazy, miski
 zlewowe i klozetowe, syfony, podstawy do pieców ką-
 pielowych, garnki surowe i emal., odlew sieczkarniany
 i pługowy, jakoteż wszelkiego rodzaju inne odlewy.

Żelazka do prasowania oraz wszelkie
 przybory klozetowe i kąpielowe.

MICHAŁ AJDELMAN

UL. PIŁSUDSKIEGO Nr. 7.
 FRONT, II-gie PIĘTRO, TELEF. 13-07.

poleca po cenach hurtowych

LISY srebrne, niebieskie, polarne i inne
 SKÓRKI futrzane do przybrania

NAJNOWSZE MODELE PŁASZCZY I PELERYNEK.

Zakłady Ceramiczne „Anna”

D. S. Zandberg w Lisieńcu

obok Częstochowy

Kantor: Częstochowa, Al. Kościuszki 21. Tel. 17-49.

poleca cegłę maszynową
 po cenach przystępnych

FABRYKA ŁYŻEK i KŁÓDEK

J. SZ. i B. LANDAU

CZĘSTOCHOWA

Fabryczna № 1/3. — Telefon 10-06.

Egzystuje od r. 1880.

בשר לפסח!

וו'אָרזש

אויפשיט

סאלאמי, אונגאַרישע סאלאמי, גענוען-שמאלץ

בעסטע קוואַליטעט

צו ביליגע פרייווען עמפּעהלט:

א. אַבראַמאָוויטש

1-טע אַלעז 4, טעל. 22-09

2-טע אַלעז 28, טעל. 14-34

Fabryka Okuć Budowlanych

Horowicz i S-ka

ul. Krótka 25-27.
Telefon 11-93.

Częstochowa.

Biuro Ekspedycyjne

„CZĘSTOCHOWSKA SPÓŁKA”

CZĘSTOCHOWA, PIŁSUDSKIEGO 13-15.

Telefon 18-84.

L. FRIDRICH

CZĘSTOCHOWA, ALEJA 2. TELEFON 24-03

P. K. O. 68.123.

Hurtowa sprzedaż wyrobów

„La Czenstochovienne”

manufaktury, bawelny i wyrobów jutowych.

Odlewnia „Wulkan” spółka z o. o.

w Częstochowie. ul. Tartakowa № 31—37. Telefon 13-93.

WYKONUJE wszelkie odlewy lano-kute i żeliwne pierwszorządnej jakości w stanie obrobionym i nie-obrobionym wg. dostarczonych modeli, wzorów lub szkiców

SPECJALNOŚĆ: z działu odlewów lano kutych — części do rowerów, maszyn rolniczych i wyżymaczek z działu odlewów żeliwnych — rury kanalizacyjne i kształtki oraz dla celów przemysł.

Codziennie odlew.

Stale na składzie wiertarki szybkobieżne. stołowe i kolumnowe.

marka ochr. „Kon-Kon”

Fabryka wózków dziecięcych i łyżew

KONGRECKI i KON, Częstochowa

Dąbrowskiego 44-46.

Konto w P. K. O. № 63 746

Telefon № 20-19.

Adr. telegr.: „KON-KON”.

Towarzystwo Handlowo-Przemysłowe

„JAKÓB GUTMAN” Spółka Akcyjna

Oddział w Częstochowie, Piłsudskiego 35.

Telefon 11-21.

Poleca ze składu:

Żelazo handlowe, przemysłowe i budowlane

belki żelazne (tregry)

blachę i bednarke.

Fabryka Wyrobów Metalowych

I. ALTMAN, Częstochowa

Warszawska 67. Telef. 16-51.

Specjalność:

okucia do mebli, części rowerowe, łyżwy, wkrętki do drzewa i metali

S. BORENSTEIN. CZĘSTOCHOWA

skrzynka pocztowa 203, telefony: 18-21 i 24-23

PRZEDSTAWICIELSTWO

Biura Sprzedaży Fabryk Wyrobów Jutowych w Warszawie

Poleca:

worki wszelkiego rodzaju do mąki, zboża, cukru, soli, sztucznych nawozów i t. p.

wałtuchy do chmielu, pierza, wełny i t. p.

tkaniny filtracyjne, tapicerskie, opakunkowe, siennikowe i t. p.

przedzę do wyrobu gurtów, dywanów, do wiązania i zaszywania

Nici dwubarwne, bandaże izolacyjne, płachty żniwne, wrappery i t. p.

TKALNIA i APRETURA JUTY, LNU i KONOPI

„**KOJULEN**” sp. z ogr odp.

Częstochowa, Warszawska 113-115. Telef. 18-21

Produkuje:

TKANINY LNIANE: ręcznikowe, obrusowe, szare do haftowania i kremowe, maglowniki, drylichy oraz leżakowe.

Płótno usztywnione, krawieckie: jutowe i lniane.

TAŚMY TAPICERSKIE: lniane i jutowe.

TKANINY do CEŁÓW PRZEMYSŁOWYCH

Skład żelaza i odlewów

oraz części do narzędzi rolniczych

Sz. Orbach

CZĘSTOCHOWA, UL. WARSZAWSKA № 3.

Telefon 22-38.

Fabryka narzędzi przemysłowych

B-cia Landau, Częstochowa

ul. Staszica 8. — Skrz. poczt. 205.

P. K. O. Warszawa 69426. — Telefon 18-91.

Fabryka wyżymaczek, łyżew i wyrobów żelaznych.

Lewkowicz i Bergman

Częstochowa, Sobieskiego 30.

Telefon 13-95.

PRODUKTY SMOŁOWCOWE

NAFTALINA

PAPA DACHOWA

Rok założenia 1895.

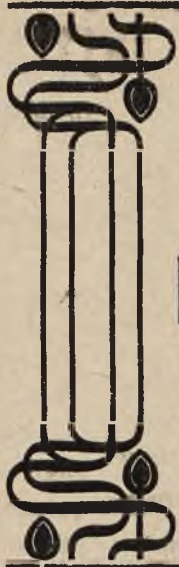
Fabryka Wyrobów Celluloidowych

Berkowicz, Spitz i Kinstlicher

Częstochowa, Pułaskiego 1-7.

Telefon 18-86.

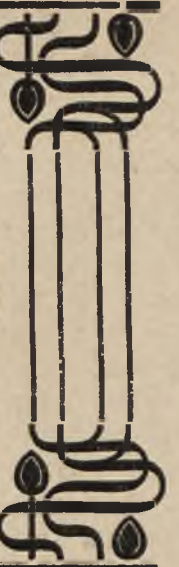
Koncesjonowane
Biuro pisania podań, tłumaczeń
 i przepisywania na maszynach
FRANCISZKA FRANCUZA
 III Aleja 55. Tel. 24-90.

Hurt

„ELIBOR“
 SPÓŁKA AKCYJNA HANDLOWO-PRZEMYSŁOWA
„Ł. J. BORKOWSKI“
 ODDZIAŁ W CZĘSTOCHOWIE
 dostarcza:
 Żelazo, Belki do budowy, Blachy żelazne, Węgiel,
 Koks, Oleje i smary, Naftę i benzynę, Przed-
 stawicielstwo cementu marki „Grodziec“.
 ul. Piotrkowska 31. | | Telefony: Biuro 20-75.
 Składy 11-19.

Detal

Dom Przemysłowo-Handlowy
Jakób H. FAJERMAN
 Częstochowa, Narutowicza 19-23.
 Telefon 13-44.

Fabryka Wyrobów Metalowych
„METROS“ Sp. Akc.
 dawniej M. Rosenstein
 CZĘSTOCHOWA, BERKA JOSELEWICZA 3.
 Telefon 15-50.

Fabryka wyżymaczek i wyrobów metalowych
D. KONGRECKI
 CZĘSTOCHOWA
 ul. Przemysłowa 9. Telefon 24-58.

פוד, קארטען, שעוויאָטען
 אויך מיליטערישע שטאָפּען פון דער
 ערשטקלאַסיגער טאַמאַשאָווער פאַבריק
 ה. לאַנדסבערג, אַקצ.-ג.
 צו בעקומען אויסשליסליך אין דער פירמע
L. Fürstenberg N. Rynek 3
 ס'ווערט אויך עמפּעהלט אין אַ גרויסען אויסוואַהל דאַמען-וואָל,
 ליינעס, גאַרניצען און זיידענשטאָפּען צו פאַבריקס - פּרייזען.
 הורט!
 דעטייל!

FABRYKA WÓD GAZOWYCH
„ZDROWIE“
 A. ROTBART
 CZĘSTOCHOWA, RYNEK WARSZAWSKI 7-8.
 Telefon 18-56
 עמפּעהלט דער געהערטער קונדשאַפּט די פעסטע אַראַנזשאַדע,
 לעמאַניאַדע און אַנדערע אויסאַרבייטונגען.

MAGAZYN GALANTERYJNY
 Wielki wybór bielizny męskiej i damskiej
 krawaty oraz nowości sezonowe poleca
S. REICHMAN
 Częstochowa
 I-a Aleja 3. Telefon 17-82.
 Ceny przystępne.

FABRYKA MEBLI GIĘTYCH
D. SZMULEWICZ i S-ka
 Częstochowa, ul. Narutowicza 19—23. Telefon 23-36.
 אויפ'ס לאַנגער אַ גרויסער אויסוואַהל פון אלערליי פאַסאָנען
 בענקלעך און קאַלירען ווי אויך אלע ווינער מעבלע-אויסאַרבייטונגען
 ספּעציאַליטעט:
 אויסאַרבייטונג פון ריזעלבע קאַלירען וואָס אלערליי פאַרנירען
 אין דעטייל פאַבריקס - פּרייזען.

Karol Jankowski i Syn
 Fabryka Sukna Bielsko
 skł. fabr. II ALEJA 27.
 Towary wiosenno-letnie
 w wielkim wyborze.

MISTRZ STOLARSKI
JÓZEF IZRAJLOWICZ
 CZĘSTOCHOWA, II ALEJA 28.
 אלע מענטשאַכאַדער ווי אויך אין גאַנצען אומ-
 געזענדר הייסען, צו די איינציגע באַראַנטווערטע
 קאַן מען גאַר בעשטעלען און קויפּען אויך פּער טיג מעבלע גאַר אין דעם
 לאַנגיעהריגען מעבלע-ווערקשאַפּט פון
איזריילאָוויטש, אלעז 28
 צוגעגליכע בערינגונגען. סאַלירע בעהאַנדלונג.

I. Rząsiński
 CZĘSTOCHOWA, ALEJA 29. TELEFON 13-18.
 עמפּעהלט די געהערטע קונדשאַפּט:
 אַ שעהנעם אויסוואַהל פון אלערליי וואָל און ווידען-שטאָפּען
 גאַרניצען, דעקען און ווייסוואַרען.
 אייגענע אויסאַרבייטונג פון די נייעסטע ספּאַרט-און טאַג-
 האַטירטע דעקען פון די ביי-
 :: ליגטע ביז די בעסטע ::
 :: צוגעגליכע פּרייזען ::

M. Kopiński
 Ogrodowa № 5.
 mieszkanie: Al. Kościuszki 1/5
 Telefon 22-65
 Hurtowa i detaliczna sprzedaż wyro-
 bów jutowych, bawełnianych, odpad-
 ków oraz szkła taflowego.

Fabryka papy dachowej; przetworów smołowcowych
„BOGATOLIT“ Juljan Rajcher
 CZĘSTOCHOWA, ul. FERD. FOCHA № 21. TELEFON 13-49.
 Konto w P. K. O. 64.372. — — Adres telegraficzny: Rajcher Częstochowa Fecha 21.
 Specjalność: Papa dachowa piaskowa, Papa dachowa bitumiczna biała, Papa dachowa bitumiczna
 kolorowa, Smoła preparowana, Karbolineum, Lepnik, Smoła drzewna, Bitum do
 uszczelniania dziur, Lakier do żelaza, Roboty asfaltowe.

די זייט 1876 יאהר עגויסטירענדיג
 Pierwsza Częstochowska Fabryka Świec
„Znicz“ Sz. Fajge i S-wie
 Częstochowa, Kozia № 5, telef. 24-11
 P. K. O. 310.545.
 עמפּעהלט:
 פאַראַפּין - ליכט, סטעאַרין - ליכט,
 הברלות, פאַסטע צו פאַרלאַנגעס,
 צערצויגן א. א. וו.
 פאַדערט איבעראַל פיינעס ליכט !!

Restauracja **„SAVOY“** B-ci Bulskich, I-a ALEJA 14.

Kuchnia wymienita. Bar - bogaty wybór przekąsek.
 Koncert doborowego zespołu.
 Wieczorem - dancing towarzyski

Gnaszyńskie Zakłady Ceramiczne Sp. Akc.

w Gnaszynie pod Częstochową

Adres dla listów: Częstochowa, skrz. pocz. 116.

Telefony: „ 13-81 i 16-32

produkuja: cegłę budowlaną, licową, kanalizacyjną, trocinówkę, studniówkę, cegły dziurawkowe blokowe, dachówkę, dreny, cegły kominowe, cegły stropowe, międzyściankowe i t.d.

Zakłady czynne cały rok. Produkcja roczna 15.000.000 szt. Własne patenty i licencje.

UWAGA: Stropy budowane z naszych specjalnych cegieł kalkulują się taniej od stropów drewnianych.

Gnaszyńska Fabryka Tapet i Papierów Kolorowych, Sp. Akc.

w GNASZYNIE obok Częstochowy

Telefon 17-90.

Adres dla korespondencji: Częstochowa, skrz. poczt. 116.

poleca: **obicia papierowe** wszelkiego rodzaju i gatunku.

Najnowsze **desenie**, pierwszorzędne **wykonanie**.

Papiery glansowane, satynki, imitacje skórek, papiery chromowe i wszelkie wchodzące w zakres tego działu artykuły.

Skład sukna i kortów „SUKNOPOL” Aleja 35

poleca na sezon wiosenny nowości sezonowe z materiałów damskich i męskich z najwykwintniejszych fabryk bielskich i tomaszowskich po b. niskich cenach.

CZĘSTOCHOWSKIE ZAKŁADY CERAMICZNE

S. B. Helman i S-ka

Fabryka i biura w Częstochowie ul. Jacka 14

Telefony: № 13-28 — dodatkowy Dyrekcja 17-28

Adres telegraficzny: „STANHEL”. Skrz. poczt. 67
Cegły szamotowe i ogniotrwałe. Płyty piekarskie. Cegły budowlane, kanalizacyjne, studniowe, kominowe i t. d. Cegły pustakowe i stropowe. Dachówki i gąsiorzy Dreny Klinkier posadzkowy i fasadowy. Różnokolorowe płytki kamionkowe (terrakota) Rury i kształtki kamionkowe do kanalizacji. Wyroby kamionkowe i kwaso-odporne. Kafle i cegiełki, białe i kolorowe. Nawilzacze do centralnego ogrzewania.

Częstoch. fabryka knotów

do lamp naftowych

B. Sachsenhaus i I. Goldstein

w Częstochowie,

II Aleja 35.

Rok założenia 1911.

Pracownia Ubiorów Męskich

SZAJA GRANEK

CZĘSTOCHOWA ALEJA 20

עמספעהלט זיך דער געזעהרטער קונדשאפט צום זומער-סעזאן. סאָלדע און רעיעלע בעהאַנדלונג.

געדענקט די אָרעס: **ש. גראַנעק, אלעז 20.**

SKŁAD MATERJAŁÓW APTECZNYCH i HURTOWNIA PERFUM. - KOSMETYCZNA

B. GRYLAK

CZĘSTOCHOWA, UL. WARSZAWSKA № 50.

Telefon 15-28.

Znany od lat 30-tu ze solidności

Skład materiałów aptecznych i optycznych

M. ROZENCWEIGA, ALEJA № 1, tel. 20-67

poleca po cenach kryzysowych w wielkim wyborze:

okulary, binokle, lorgnony, lupy, termometry i t. p. artykuły.

UWAGA: Wykonanie recept na okulary ściśle pg. przepisów PP. okulistów.

אלע האַבען זיך איבערצייגט,

אַז די רעיעלסטע און ביליגסטע קוועלע דער שטעטער אויסוואַהל פון די מאַדערנסטע סחורות דער גרעסטער אויסוואַהל פון אויסשטייער זיידענציג און וואַל-וואַרען

אין גאַר צו בעקומען

אין דער בעוואַוסטער רעיעלסטער פירמע

M. DYKIERMAN

ul. Berka Joselewicza 12.

Telefon 12-18.

קומט און איבערצייגט אייך.

SKŁAD MATERJAŁÓW APTECZNYCH

B-CIA PRASZKIEWICZ

CZĘSTOCHOWA

Stary Rynek 21. - Telefon 15-58

אַכטונג!

די ביליגסטע הורט און דעטייל איינקויפס-קוועלע

פאַר טשענסטאַכאָו און דער פראָווינץ

פון פאַקאסט, פאַרנען און לאַקירען

פון ערשטקלאַסיגע פירמעס

שעלאַק, פראָנז, פענזעל א. א. א.

אין גאַר אין דער פירמע, וועלכע עקזיסטירט פון 1900 י.

B. HOFFMAN, Częstochowa

Stary Rynek 31. Telefon 21-31.

Salomon Gewireman, Częstochowa

Hurtowa sprzedaż żelaza, bednarki gor. i zimno-walcowanej oraz blachy.

ulica Narutowicza Nr. 19/23.

Telefon 20-04.

P. K. O. Warszawa № 181.275.

Bank Spółdzielczy Przemysłowców i Kupców

z ograniczoną odpowiedzialnością w Częstochowie, Aleja 22
Telefon 24-30.

Załatwia wszelkie czynności w zakres bankowości wchodzące.

Przyjmuje wkłady zwykłe i premijowe poczynając od 1 złotego.

רונטיילי:

הורט:

בעסטע סאַרטען

ביליגסטע פרייען

גרעסטער אויסוואַהל

5. לעדערמאַן

1 אלעז 7. טעל. 15-47.

עמספעהלט:

זייד, וואַל, גאַרדינען, קאַפען

זיי אויך אַלערליי ליינען און בויםוואַל - שטאַפען.

ספעציאַליסטע: **התונה- אויסשטייערס.**

Pisma

krajowe i zagraniczne w prenumeracie i pojedynczo. Ceny nominalne

Ogłoszenia

do wszystkich pism, m. in. polecam znaczki stemplowe i pocztowe, weksle, karty do gry i tytonie.

BIURO DZIENNIKÓW i OGŁOSZEŃ

„RENOMA”

(właśc: M. ŻUKOWSKI)

CZĘSTOCHOWA, PANNY MARJI 21.

Telefon 24-48.

Wyroby metalowe i okucia galalitowe

„POLMETAL”

N. EDELST i Sz. JELEŃ

CZĘSTOCHOWA,

Jaskrowska 21-23. Tel. 12-35

ZAKŁAD MALARSKO-DEKORACYJNY

M. GELBER

CZĘSTOCHOWA, II ALEJA 16.

Przyjmuje wszelkie roboty wchodzące w zakres malarstwa od najskromniejszych do najwykwintniejszych.

MENORA

לעשמאק נארהאפט
ליילט פערדייליק אין בילדג

MENORA

צום האלען
בראטען און באקען

הגה הפסח

יעדע ווערטן האט זיך שוין איבער
צוינו, אז דאס געבעטע קומט ארויס
צומבעטען, ווען עס ווערט געבאטען
אויף די פריערציע פון דער ווייץ 80
יאָר עקסטרעמירענדיג פירט

Dr. A. OETKER

דער עמקער ברענט
הויך דאס יאָר
פראַשקעס צו פאַר
קען פסח'דיג נע
פּעסע: דאָס פּע
היילטע פאַקפּול
ווער
Olejek mi
gdalowy,
Olejek cy
trynowy,
Cukier
Waniljo -
wy Backin

DR. A. OETKER

Zastępca: H. NORYMBERSKI
Częstochowa, Aleja 38.

פאַרבערי און כעמיע

וועשעריי

BENETA

פאַרבערי און כעמיע

פאַרבערי און כעמיע
פאַרבערי און כעמיע
פאַרבערי און כעמיע

פאַרבערי און כעמיע
פאַרבערי און כעמיע
פאַרבערי און כעמיע

פאַרבערי און כעמיע
פאַרבערי און כעמיע
פאַרבערי און כעמיע

פאַרבערי און כעמיע
פאַרבערי און כעמיע
פאַרבערי און כעמיע

Kino „LUNA”

נאָר 3 טעג.

KATJUSZA

לעבן די היסטאריע

לעבן די היסטאריע

לעבן די היסטאריע
לעבן די היסטאריע
לעבן די היסטאריע

KINO „EDEN”

נייער סאָוועטישער פילם!

CAR SZALENIEC

אין די הויפט-ראַלען:

יאָנשיץ

גאַריאַניבאָוו

שאַטעריניקאָוו

איבער פראַגראַט:

Kino Stylowy Aleja 27

נאָר 2 טעג — דינסטאָג, דעם ערשטען טאָג פסח
5 נאכט, מיטוואַך, די צווייטע טאָג פסח 2 נאכט.
דער גרויסער יודישער קינסטלער סאַממעל
גאַלדינבורג, דאַר אַ ווייטמאַן, מי
רעלע גרופּע, די דובנינסקי אינעם פילם

שיר השירים

א פילם אין דער יודישער שפראך, וואס שטייט
אריבער אַלץ, צוזאַמען מיט אַ גרויסער רעזול
אַיבער פראַגראַט, פאַקס, פאַסט, גראַטעסקע

„לאַמיר אַלע זינגען”

מיטן בעריהטען זון מרדכי הערשמאַן
12 איבערצענדע נומערן.

שעהנער ספּאַרט-פּלאַץ פאַר קאַשיקובקע,
שיאַטקובקע, טעניס און אין ווינטער
פאַר אַניוויגליש.

נרכות אין רעדאקציע.

פארן הילפס-קאמיטעט פאר געלי-
טענע פון די לעצטע געשעהענישען
צושטעט אַ חתונה-מתנה פאַר פרוי
ליפּקאַטשעווינגער-פאַרענשטיין שפּענדעט
די פרויען-סקציע פון „מכבי” 11 זל.
ראַדאַמסקעד שטיבעל, וואַרשאווער
5-28 זלאָטעס.

פאַר די יתומים פון די קרבנות אין פשיטק

הירצקא מאַנדעל, אלע 3 גיט 10
זלאָטעס און רופּט אַרויס:
א. ווינטרויב, אלע 10, מ. פיינער,
אלע 3, א. קעמפּינסקי, אלע 3, מ.
צימערמאַן, נ. מאַרק 14,
ה' ע. יאַקאָוויטש ענטפּערט מ.
שייקאָוויטש מיט 1.50 זל. און רופּט
אַרויס: ליפּמאַן קאַפּינסקי, ד. ליבערמאַן,
מ. קרויע, רחל קויפּמאַן,
נ. מיסקאַ גיט 1 זל. און רופּט
אַרויס: י. קויפּמאַן, י. מאַנדעל, ראָזען.
ז. קורלאַנד — 1 זל.
גוסאַ גאַלדשטיין — 1 זל.
לייב עקשטיין גיט 1 זל. און רופּט
אַרויס: א. בלוס, ח. קאַן, ד. ראָזנבאַך,
ו. לעוואָוויטש, ב. מאַרגולעוויסקי.
נ. זלאָטניק גיט 1 זל. און רופּט
אַרויס: גוסאַ לאַנדוי, פּאַלאַ אַראַגאָוויטש,
געניאַ פּיכטענצווייג, ראַמאַן שטשופּאַק,
האַראַנטשיק גיט 1 זל. און רופּט
אַרויס: ד. שמועלעוויטש, ש. דאַנסקי,
פּרל. פ. יאַקאָוויטש גיט 1 זל. און
רופּט אַרויס: פּרל. פּעלאַ מיסקאַ.
ד. לעוויט — 3 זל.
עליבאַ פּענעל גיט 1 זל. און רופּט
אַרויס: לייב קאַפּלאַן, מנשה יאַשינסקי,
געניאַק גאַלדשטיין, משה קימערמאַן.
מ. קאַפּלאַן גיט 2 זל. און רופּט
אַרויס: פּאַלאַ פּערלענבאַר, י. רוזשע-
וויטש, נאַכעמיאַ ברוין, באַרוך.

אויסגעוועהלט אַ בוי-פּראַיעקט פאַר'ן יודישען גימנאַזיום.

לעצטענס האט דער בוי-קאמיטעט,
וועלכער האט זיך געשטעלט די אויפ-
גאַבע אויסצובויען אַ הויז פאַר'ן יודי-
שען גימנאַזיום, אויסגעוועהלט און בע-
שטעטיגט דעם בעסטען בוי פּראַיעקט.
דער קאמיטעט האט בעקומען זעקס
פּראַיעקטען, פון די האט ער איינשטי-
מיג אויסגעוועהלט דעם פּראַיעקט,
פון דער פירמע געלפּאַרד און סילאָזין,
אויסגעפיהרט דורך אַרכיטעקט ליפּשטאַט.
דאס הויז וועט זיין צווייטשטאַקיק
מיט הויכע-סווערינגעס, אין וועלכע עס
וועלען זיך געפינען די שאַטניקעס פאַר
די שילער, וואַרשטאַטען פאַר האַנדאַר-
בייטען, אַ ביבליאָטעק-זאַל, אַ שוויצע-
לייצ פאַר די שילער, אַ קיך מיט אַ
גרויסער בופּעט-זאַל, פאַר אַ פאַר-הוי-
דערט שילער און נאַטריסקען (טוש-באַד)
אין פאַרטער וועלען זיך געפינען די
דירעקציע, קאַנצעלאַרעס, די קאַבי-
נעטען: אַ פּיויקאַלישער, ביאַלאָגישער
און היסטאָרישער געאָגראַפּישער ווי אויך
צוויי גרויסע לאַבאָראַטאָריעס: אַ פי-
זיקאַלישע און ביאַלאָגישע-געאָגראַפּישע.
אויפ'ן ערשטען שטאַק וועלען זיך
געפינען די קלאַסען פאַר דער פּאַוו-
שעכער שול און דאס דאַקטאָר-צימער.
אויפ'ן צווייטען שטאַק די גימנאַזיאַל-
קלאַסען.
עס ווערען אויך אַ חוץ דעם רע-
זערווירט פיער קלאַסען פאַר אַ האַנ-
דעלס-שול.
די קלאַסען וועלען זיין גערוימיג,
ליכטיג און לוטליך, די קאַרידאָרען
ברייטע. דאס גאַנצע הויז וועט האַבען
צענטראַל-בעהייצונג.
די שול וועט אויך האַבען אַ שעה-
נעם, גרויסען, גימנאַסטישען זאַל, וועל-
כער וועט זיין אויך געבויט, אַז ער
וועט קענען דינען אלס גוטער פאַר-
שטעלונגס-זאַל מיט אַ סצענע. אין דעם
זאַל וועלען אַריין אַ פאַר הונדערט
מענשען. עס וועט צוויי אַרום אַבע-
שאַפט ווערען דער מאַנגעל אין אַ
יודישען סעאַטער-זאַל, וואס שטערט
ביז איצט אין אַ גרויסער מאַס די
קולטורעלע ענטוויקלונג פון אונזער
שטאָרט.
געבען הויז וועט זיך געפינען אַ

די פסח - אַקציע אין טשענסטאָכאָוו.

די היינציהיגע פסח אַקציע איז פאַר
דער קהלה ווי אויך פאַר די געוועזענע-
טען ווי „תומכי-עניים”, „בית-לחם” א.א.
נישט אזוי ליכט אָנגעקומען אַדורכצו-
פיהרען. ס'איז שטאַרק אין פּערלויף פון
לעצטען יאָר געשטיגען די צאָהל
נצרכים, דאָגענען האַבען זיך די איי-
קונפּטען לטובת דער אַקציע בעדייטענדר
פּערקלענערט.
די קהלה האט דאָך בעשטימט אַני'ערך
15 טויזענד זלאָטעס אויף צו פּער-
טילען קחא פאַר בכבוד'ע, געלד-שטיצע
פאַר אינסטיטוציעס, פאַר דער זעלנער-
קיך, אַרעסטאַטען א.א.וו.
די „תומכי-עניים” האט היי-יאָר
ענטוויקעלט אַנאָנגעוועזענע טעטיקייט.
נאָך מיט עטליכע טעג צוריק זענען פאַר
אַני'ערך 350 פאַמיליעס פּערטילעט גע-
ווארען באַנעס אויף מצות, פלייש און
אַנדערע פּראָדוקטען. נעכטען 11 אַ ווי-
נער אַנדערפריה, זענען אין דער אַנ-
וועזענהייט פון קהלה-פּרעזעס ה' ראָזע-
בערג, פּרעזעס פון „תומכי-עניים” ה'
באַטשאַן, וויצע-פּרעזעס פון ה': ש. יני-
מיראַווסקי און ש. קרויסקאַפּף, ווי אויך
פרוי דר. סאַראַז און אַנד. געוועזענע-
ליכע טהווער, געפּענט געווארען די
סקלאַדעס פון דער אינסטיטוציע אויף
טענאַטאַרסק 7 און ס'האט זיך אָנגע-
הויבען די פּערטילונג פון די אויבען-
אויסגערעכענטע פּראָדוקטען. אויך אויבן-
די צווייטע טעג יום-טוב וועט דער
„תומכי-עניים” ווידער אַרויסגעבען אַ
גרעסערע צאָהל פּראָדוקטען.
אויך דער „בית-לחם” האט נעכטען
אָנגעהויבען צו פּערטילען צווישען
יאָרע עטליכע הונדערט פּעסענטען די
פסח-פאַרציעם, וואס זענען בעשטאַנען
פון צוקער, ציפּעל, קאַקאָ-פּוסטער און
עפעס געלד צוצוקויפּען זיך דאס גו-
טסטע.

צווייטער און לעצטער קאַנצערט פון חיה'לע גראַבער אין טשענסטאָכאָוו

ווען מיר האַבען צום ערשטען מאל
מיט עטליכע יאָר צוריק, געזעהן
חיה'לע גראַבער, זענען מיר פּערקאַפט
געווארען פון איהר קינסטלערישער איי-
גענאַרטיגקייט, פון איהרע געוואַלדיגע
עקספּרעסיע - מעגליכקייטען, פון איהר
גליקליכען צונויפּפאַרען די עכט-איינ-
פאַלישע אויסדרוק מיטלען, מיט'ן ספּע-
ציפּיש-יודישען, מיט'ן יודישען קניישט
און בעוועגונג, זשעסט און טאַן!
מיט עטליכע וואַכען צוריק האַבען מיר
ווידער געהאט אַ געלעגענהייט צו זעהען
די דאָזיגע גרויסע קינסטלעריי. דער
אינסטרעס, וואס איהר אויפטרעט האט
ארויסגערופּען און איבערגעלאָזען אַזאַ
שטאַרקען איינדרוק, ווייזט אַמבעסטען
ווי זי איז בעליבט ביים בעסטען טע-
אַלער-עולם, וועלכער האט מיט ענטזי-
קונג בעוואונדערט די טיף-אַדורכנע-
טראַכטע אויסמיטישונג פון יעדען לידעל
מיט דער הילף פון מוזיק, ריטמיק,
בעוועגונג און טאַן!
די יודיע, אַז חיה'לע גראַבער קומט
צו אונז ווידער אין די ערשטע טעג
יום-טוב, האט באמת ארויסגערופּען
גרויס פרייד ביי די פּערזענלעך פון דער
געבאַטער קינסטלעריי, ווייל ביי אלע
לייגט נאָך גוט אין זכרון דער לעצטער
אויפטרעט וואס איז אדורך אונטער'ן
צייכען פון בעגייסטערונג און הארציגער
דאַנקבאַרקייט פאַר דעם גרויסען קינסט-
לערישען גענוס און איבערגעבונג, וואס
חיה'לע גראַבער האט אונז פּערשאַטען.
חיה'לע גראַבער וועט אויפטרעטען
א מיט אַ פּולשענדיג נייעם רעפּערטואַר
מיטוואַך, דעם 8. ד. ח. (צווייטער טאָג
פסח) 9 אַווענד אין פּיערלעשער-זאַל.
ס'איז אָהן שום ספק, אַז דאס יודישע
שבענטאָכאָוו וועט די דאָזיגע זעלענע
געלעגענהייט ווי געהעריג אויסנוצען.

גרעסערע געלד-שטיצע פאַר די געליטענע יודען פון טשענסטאָכאָוו פּאַוויאַט.

דורך די ה'ה: פּרעזעס ראָזענבערג און
מענדל אַש אונטערגענומען געווארען
בעמהונגען אין וואַרשא.

מיט עטליכע טעג צוריק איז טאַקע
דורכ'ן הילפס-קאמיטעט ביי דער וואר-
שאווער יודישער קהלה און דורך דער
וואַרשאווער אָבטילונג פון דזשאַינט
אהרגעשיקט געווארען אויפ'ן אַדרעס
פון פּרעזעס ראָזענבערג העכער 3 טוי-
זענד זלאָטעס, וועלכע זענען פּערטילעט
געווארען פאַר די געליטענע יודען פון
טרוסקאַלאַס, פּושיסטאַן, קושעפּין, קאַ-
בוצק, פּאַנקי און מיעדזשאַ.

דער נייער שטאַדט - פּוועזיענע רופּט זאָק אַ זיצונג פון שטאַדט-ראַט אין דער סדר-נאַכט.

שאַרפּער פּראָטעסט פון די יודישע ראַטמענער.

דענס די דאָזיגע זיצונג אויף היינט
ביינאַכט צום סדר.
נישט קוקענדיג דערויף, וואס מצד
די יודען האט מען אָנגעוויזען דעם
נייעם פּרעזידענט, אַז צוליב דער היינ-
טיגער סדר-נאַכט וועט קיין שום יודי-
שער ראַטמאַן נישט קומען צו דער
זיצונג, האט ה' מאַטאַל זיין בעשלוס
נישט געוואלט ענדערן. אין צוואַנציג-
אַנגע דערמיט איז שבת-צו-נאַכטס פאַר-
געקומען אַ זיצונג פון אלע יודישע
ראַטמענער, אויף וועלכער ס'איז בע-
שלאָסען געווארען איבערצושיקען דעם
פּרעזידענט אַ שאַרפּע פּראָטעסט-רעז-
לוציע.

פון קרן קימת לישראל

דאָנערשטאָג א' ח'מ"ח פסח קימת פאַר:
1. אַ זיצונג פון סעקרעטאַריאַט פאַר'ן
מפּעל המיחר, וועלכער האט די אויפ-
גאַבע צו שאַפּען די סכומים פאַר פּער-
ענדיגען די קנייה פון נייע 40000 דול-
נעם באַדען דורך א. ק. פ.
2. בערעכונג פון אלע יוגענד אַר-
גאַניצווייטע געווינענע דער טאַג טעג-
ליכער ארבייט.
3. דאס אַרויסגעבען דאס מאַטעריאַל
צו דער גאַנצער רקה.
אַלע גמא'ים ווערן געבעטען אַדורכצו-
פיהרען אַ ברייטע פּראָפּאַגאַנדע צווי-
שען די תּפּללים, אַז זיי זאָלען מנדר
זיין פאַר'ן קרן קימת לישראל. די נייע
ערוויינגען אין ארץ-ישראל פּערפליכ-
טען צו מאַכען די גרעסטע אַנשטרע-
נונגען, בכרי צו שאַפּען די נויטיגע
געלד סומעס צו קויפּען באַדען.
ד"ר יצחק שוואַרצבאַרט אין טשענ-
סטאַכאָוו
ווי מיר ווערען געוואויר קומט קיין
טשענסטאַכאָוו דער פּרעזידענט פון
וועט פּערבאַנד פון אַלע ציינטישע
און וויצע פּרעזעס פון אַקציאָנס קאַ-
מיטעט ד"ר יצחק שוואַרצבאַרט.
דעם בעוואוסטער ציינטישער מנהיג
וועט ווען אַרויסרעכענען כּיס א רע-
פּאַרט אין קרן קימת פון דער אַקא-
דעמיע צום 5-יעריגען יאָר פון היגען
„הנוצר הציוני”.

געשאַפּען אַ שַל-קאַמיטעט

פון אַרטיגען שַל-קאַמיטעט האַבען
מיר דערהאַלטען פּאַלגענדע מיטטיילונג:
אין שייכות מיט'ן פּראָקלאַמירען
איצט אין גאַנץ פּוילען די היינציהיגע
שַל-קאַציע דורכ'ן צענטראַלען שַל-
קאַמיטעט אין וואַרשא, איז אויף ווי-
טאָג 29 עס פ. ח. גערופּען געווארען
אין לאַקאַל פון דער ציונ. אַר. א פּער-
זאַמלונג פון די פאַרשטעהער פון אלע
היגע ציינטישע פּאַרטייען און גרו-
פּירונגען מיט'ן צוועק צו שאַפּען אַנ-
אַרטיגען שַל-קאַמיטעט.
נאכ'ן אַרומערדען די פּראַגע וועגען
דער ספּעציעלער בעדייטונג פון דעם
היינציהיגען שַל, וואס דאַרף זיין
אַנענטפּער אלע אונזערע שונאים אין
דעם פּראָטעסט פון פּעראַיי, אלע 16.

